

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ: ЛАЙФХАКИ ДЛЯ 8 КЛАСУ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Черкаси
2025

УДК 373.5. 016:7

П76

Рекомендовано до друку Вченою радою КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради». Протокол № 2 від 29 травня 2025 року

АВТОР-УПОРЯДНИК:

Гловацький С.В., методист комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Чепурна Н. М. – в. о. ректора КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», доцент, кандидат педагогічних наук, заслужений працівник освіти України;

Назаренко Г. А. – проректор з науково-методичної роботи КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», доктор педагогічних наук, професор

П76 Гловацький С. В. Мистецька освітня галузь: лайфхаки для 8 класу Нової української школи. Черкаси, 2025. 70 с.

У посібнику представлені матеріали, які допоможуть учителям мистецької освітньої галузі впроваджувати новий Державний стандарт базової і середньої освіти, створювати нове освітнє середовище, використовувати компетентнісний, діяльнісний підходи у навчанні здобувачів мистецької освіти, моделювати сучасні уроки мистецтва, здійснювати оцінювання навчальних досягнень учнів 8-х класів у межах формуального та підсумкового оцінювання.

Учителям предметів мистецької освітньої, консультантам ЦПРПП, методистам, які відповідають за предмети мистецької освітньої галузі.

© КНЗ «ЧОПОПП ЧОР» 2025

ЗМІСТ

Гловацький С. В. ПРІОРИТЕТИ ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО», 8 КЛАС

Особливості вивчення мистецтва у 8 класі ЗЗСО НУШ.....	4
Освітні тренди: сучасні тенденції провадження інновацій у викладанні мистецтва.....	10
Урок мистецтва у 8 класі: нові ідеї для проведення уроків мистецтва, загальні вимоги до організації уроку.....	13
Методичні поради щодо викладання мистецтва та психологічні особливості учнів 8-х класів.....	17
Педагогічні умови реалізації провідних підходів навчання під час викладання мистецтва в межах циклу предметного навчання.....	21
Застосування інноваційних художньо-педагогічних технологій в інтегрованому навчанні мистецтва в межах циклу предметного навчання.....	27
Навчальні втрати: причини, наслідки й шляхи подолання.	35

ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА ПІЛОТНИХ ШКІЛ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ. РОЗРОБКИ УРОКІВ МИСТЕЦТВА

Куликова О. І. Секрети галантного стилю. Конспект уроку мистецтва	45
Куликова О. І. Музика класицизму. Музична творчість майстрів віденської класичної школи – Й. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена. Героїка і патетика у класичному мистецтві. Драматичне і героїчне в симфонії. Утвердження класичної форми сонати, концерту, симфонії. Класичний склад симфонічного оркестру. Сонатна форма. Сонатно-симфонічний цикл. Конспект уроку мистецтва.....	51
Затока Н. П. Бароко: заглиблення в епоху музичної розкоші. Конспект уроку мистецтва.....	55
Соколенко І. М. Музика і театр епохи класицизму. Конспект уроку мистецтва.....	64
Список використаних джерел.....	70

ПРІОРИТЕТИ ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ «МИСТЕЦТВО», 8 КЛАС

Сергій ГЛОВАЦЬКИЙ ,
методист предметів мистецької освітньої галузі
комунального навчального закладу
«Черкаський обласний інститут післядипломної освіти
педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

Особливості вивчення мистецтва у 8 класах ЗЗСО НУШ

Згідно з положеннями Закону «Про освіту» та в процесі реалізації концепції Нової української школи, у новому 2025-2026 навчальному році відбудеться упровадження нового змісту освіти в основній школі, а саме: *у 8 класах закладах загальної середньої освіти.*

Реформування мистецької освітньої галузі здійснюється на основі нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, оновлення змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, застосування комплексу новітніх технологій, форм і методів навчання.

Освітні реформи в мистецькій освітній галузі покликані розвивати художньо-образне, асоціативне мислення здобувачів освіти у процесі художньо-творчої діяльності через різні види мистецтва.

Серед предметів, що вивчаються в загальноосвітній школі, предмети художньо-естетичного циклу мають виховний і розвивальний потенціал та впливають на свідомість і підсвідомість особистості, на інтелектуальну та емоційну сфери, на моральне і фізичне здоров'я людини.

Метою навчання мистецтв в основній школі є особистісний художньо-естетичний розвиток учнів, виховання у них ціннісно-світоглядних орієнтацій у сфері мистецтва, розвиток комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей і способів художньої діяльності, формування потреби в художньо-творчому самовираженні та естетичному самовдосконаленні.

Цілісна структура програми «Мистецтво. 5-9 класи» передбачає наскрізний тематизм та логіку побудови змісту за роками навчання від 5 до 9 класу.

У **8 класі** в курсі «Мистецтво» учні опановують стилі та напрями мистецтва, які історично склалися впродовж епох, тому пріоритетними стають такі види діяльності, як інтерпретація художніх творів у культурологічному контексті, виконання індивідуальних і колективних проектів, виконання практичних завдань та засвоєння теорії мистецтв й характерних ознак стилів і напрямів, що виражені засобами архітектури, скульптури, живопису, графіки, книжкової графіки, музичного та театрального мистецтва, видів декоративно-прикладного мистецтва тощо.

В учнів водночас поглиблюються знання з термінології: мистецтвознавчої і культурологічної пропедевтики. Органічним доповненням вивчення стилів мистецтва в культурі минулого у різних видах, жанрах і формах є опанування учнями модними тенденціями різних часів і епох, а саме: мистецтвом моделювання одягу, дизайну зачісок, дизайну головних уборів, взуття, історією розвитку парфумів, тенденціями проведення дозвілля тощо.

Восьмий клас має одну тему навчального року «*Мистецтво різних епох*», що присвячена історії розвитку мистецтва у світовій та вітчизняній мистецькій спадщині.

Перший семестр з теми «*Подорож мистецтвом минулих епох*» (16 годин), розкриває сутність таких стилів та напрямів мистецтва як: **античний, візантійський, романський, готичний, ренесанс**, що історично склалися впродовж епох у культурі минулого (від мистецтва Стародавньої Греції та Стародавнього Риму до мистецтва доби Відродження в Італії, Північного Відродження).

Другий семестр продовжує вивчення стилів та напрямів мистецтва з теми «*У світі мистецтва минулих епох*» (19 годин), є важливим у вивченні таких стилів та напрямів мистецтва як: **бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм**, які продовжують вивчення

мистецької спадщини, що склалися впродовж епох у культурі минулого (від мистецтва XVII століття до мистецтва XX століття).

Починаючи з **8 класу**, домінантність провідних видів діяльності на уроках мистецтва певною мірою переформатовується, художньо-практична діяльність набуває дещо іншого «забарвлення».

Творче самовираження підлітків у музичній, образотворчій чи іншій мистецькій діяльності необхідно підтримувати і розвивати, втім доцільно спрямовувати відповідно до їхніх потреб та інтересів у співі чи малюванні (зокрема, у цифровому форматі), конструюванні, фільмуванні, театралізації тощо, в тому числі, у процесі виконання різноманітних мистецьких проєктів (індивідуальних, колективних).

Зазначимо, що проєктну діяльність учнів потрібно ретельно планувати, поетапно відстежувати й оцінювати результати. Учителю доцільно допомагати учням організовувати свою роботу, вчасно коректувати її, консультувати в разі виникнення труднощів.

Важливим видом діяльності стає аналіз-інтерпретація творів мистецтва, у процесі якого формується критичне мислення, навички здобуття, опрацювання та аналізу необхідної мистецької інформації, виявлення і обґрунтування власного ставлення до твору мистецтва чи мистецького явища тощо.

Загальні вимоги до уроку мистецтва

Сучасний урок мистецтва - становить основу педагогічної системи формування в учнів свідомого художньо-естетичного, ціннісного ставлення до мистецтва. Педагог має бути комунікативно виразним, аби учні не тільки розуміли, а й позитивно сприймали як мовлення учителя, так і паралінгвістичний контекст мови (доречність жестів, міміки, зовнішній вигляд тощо) та елементарно володіли цим мистецтвом самі.

Педагог має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та виконання, орієнтуючись на навчальну тематику та критерій їх високої художньої якості, а також розробляти художньо-практичні та ігрові завдання для учнів, враховуючи мету уроку, програмні вимоги, дбаючи про цілісну драматургію уроку.

Система оцінювання результатів навчання в освітній галузі «Мистецтво» ґрунтується виключно на позитивному ставленні до кожного учня; оцінюється не тільки рівень його недоліків і прорахунків, а і рівень особистісних досягнень.

Як відомо, значну роль у мистецькій сфері відіграють спеціальні художні здібності (*музичний слух, голосові дані, відчуття ритму,*

кольору, пропорцій, симультанне образне сприймання тощо), які впливають на освітні результати учнів. Тому індивідуальний і диференційований підходи до оцінювання мають надзвичайно важливе значення. Комплексна перевірка та оцінка, яка інтегрує результати різних видів діяльності учнів, – інформаційно-пізнавального, практичного, творчого – дає змогу вчителю об'єктивно, але водночас і гуманно (не пригнічуючи особистість) оцінити тих, хто не має яскраво виражених художніх здібностей, проте характеризується сумлінним ставленням до навчання, активністю, ініціативністю.

На допомогу вчителю, як орієнтир для конструювання уроків у частині добору мистецького матеріалу, методичного інструментарію тощо, можуть бути підручники, розроблені різними авторськими колективами.

Усі чинні підручники зазначені у «Переліках навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством освіти і науки України», що розміщені на офіційному вебсайті МОН.

Наголошуємо, основним нормативним документом, що визначає зміст та вимоги освіти є навчальна програма, а підручник – один з педагогічних засобів (з-поміж багатьох інших), що допомагає розв'язувати освітні завдання, визначені програмою.

Для якісної і успішної реалізації інтегрованого підходу у навчанні мистецтву на допомогу вчителю створено підручники.

Так, для учнів 8 класів різними авторськими колективами створено підручники інтегрованого курсу «Мистецтво» клас, що мають гриф *«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»*.

Усі підручники відповідають вимогам нового Державного стандарту базової середньої освіти та вимогам навчальних освітніх програм.

У підручниках прослідковується наявний особистісно-орієнтований підхід до навчання, де основними провідними функціями є:

- інформаційна;
- розвивальна;
- виховна;
- мотиваційна.

Підручники відповідають:

- інноваційним підходам у методиці;

- запитам і потребам дітей цього віку в *пізнанні, спілкуванні, різноманітній продуктивній діяльності*.

Підручники мають багатий ілюстративний якісний матеріал, а саме:

- репродукції творів різних видів мистецтв;
- виконання практичних завдань.

На уроках мистецтва будь-які письмові форми робіт (*запис учнями будь-якої інформації зі слів учителя чи з дошки, контрольних, самостійних, домашніх робіт, написання рефератів тощо*) можуть використовуватися за потреби у старших класах, наприклад, для презентації результатів дослідно-пошукової (проектної) діяльності, яка може бути задіяна не більше 1-2 рази на семестр.

Про впровадження в освіту особистісно-орієнтованого підходу йдеться вже багато років. В останні роки він набув особливого значення у контексті введення формувального оцінювання.

Тобто, по суті, формувальне оцінювання – це один з педагогічних інструментів у реалізації особистісно-орієнтованого підходу в освіті.

У процесі підсумкового оцінювання звертаємо увагу на те, що перевірка має інтегрувати з одного боку досягнення учнів у різних видах діяльності, з іншого - їх ставлення до предмету, активність та ініціативність. Тематична атестація проводиться один раз або двічі на семестр та виставляється в журналі в окрему колонку без дати. Деякі теми програми розраховані на вивчення впродовж семестру. Тому з метою узагальнення вивченого доцільно здійснювати проміжне оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти.

Програмою передбачено творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, поурочного розподілу, добору навчального художнього матеріалу. Звертаємо увагу, що педагогічною особливістю навчальної програми є варіативність художнього змісту: кожен учитель має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та виконання учнями, орієнтуючись на навчальну тематику, критерій їх високої художньої якості, репрезентативність художньо-регіональної специфіки, цікавість для учнів і відповідність їх віку.

Провідні види діяльності на уроці:

- *пізнання мистецтва, яке відбувається через сприймання, інтерпретацію і оцінювання художніх творів з акцентом на культурологічний контекст;*
- *творче самовираження здобувача освіти, що реалізується через виконання мистецьких проектів (індивідуальних, колективних);*

- задоволення потреб учнів у співі, образотворчій діяльності, конструюванні, фото- та відеозйомці тощо, що сприятиме активному формуванню компетентностей, визначених навчальною програмою.

Творчість учителя полягає в самостійному і диференційованому застосуванні орієнтовного матеріалу, здатності змінювати його в межах запропонованої структури при написанні поурочних методичних розробок, доборі художньо-практичних завдань.

Компоненти уроків мистецтва:

Актуалізація опорних знань:

Усні види робіт: індивідуальні, парні, групові, колективні, доповідь, розповідь.

Письмові види робіт: есе, міні-твір, таблиця, схема, вправи, відповіді на запитання, тести.

Творчі форми: ребуси, кросворди, загадки, замальовки, вірші, інсценізації, театральні міні-постановки, міні-театри, передачі тощо.

Форми і методи роботи в процесі засвоєння нового матеріалу:

- ✓ робота з підручником, енциклопедією, словником, презентацією;
- ✓ робота з таблицями, схемами, виконання завдань у робочому зошиті;
- ✓ перегляд відео-уривків, роликів, документальних фільмів, сприймання музики, перегляд презентацій;
- ✓ дослідницька, пошукова, творча робота, виконання проєктів.

Види аналізу твору мистецтва:

Повний аналіз характерних ознак твору: автор, назва, рік створення, характерні особливості (в залежності від виду мистецтва: за стилем, за жанром, за формою тощо)- повний аналіз, головні ідеї автора, головні персонажі, образи тощо;

Вибірковий аналіз: автор, назва, жанр, характеризується один засіб виразності, одна характерна ознака, враховуючи вид мистецтва;

Порівняльний аналіз твору: подається два або три твори для співставлення і порівняння :два або декілька творів з одного виду мистецтва різних авторів, два або кілька творів з різних видів мистецтва – що спільне, що відмінне.

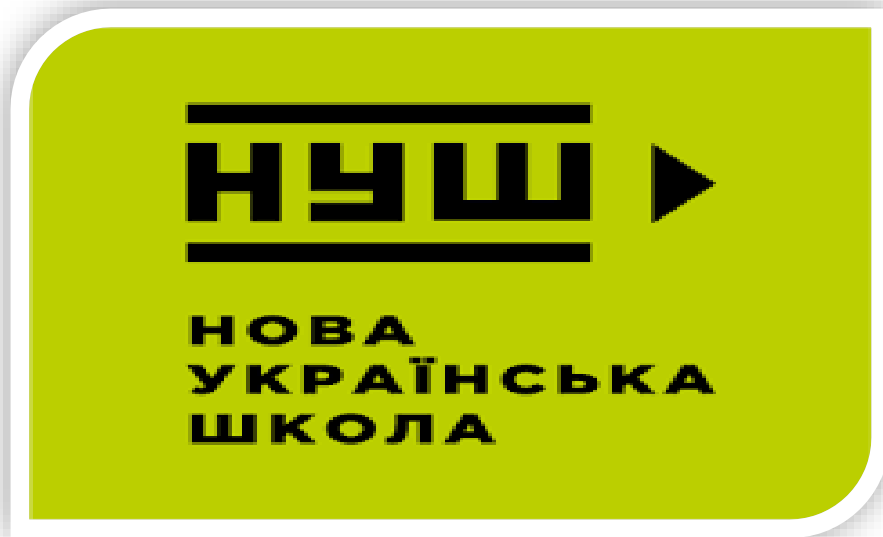
Однією з умов ефективного впровадження мистецтва в старшій школі є:

- створення художньо-естетичного середовища в навчальному

закладі (*картинні галереї, мистецькі світлиці, художні майстерні*);

- активна взаємодія з навколишнім соціокультурним середовищем, закладами культури (*музеями, філармоніями, театрами*), з урахуванням індивідуальних здібностей, інтересів і потреб учнів.

У разі виникнення потреби в організації дистанційного навчання, звертаємо увагу, що у межах академічної автономії питання організації освітнього процесу, виконання освітньої програми, навчального плану є внутрішніми питаннями кожного закладу загальної середньої освіти, його педагогічної ради та завданням педагогічних працівників.

Сергій ГЛОВАЦЬКИЙ

Освітні тренди: сучасні тенденції провадження інновацій у викладанні мистецтва

Сучасне покоління живе і працює в епоху глобальних перетворень, які змінюють освіту, навчання та ціннісні орієнтири, спосіб життя, мислення й комунікацію всіх учасників освітнього процесу. З кожним кроком з'являються нові тенденції в освіті, підходи до навчання. Саме тому і зазнають змін у вимогах до професійних навичок вчителів мистецтва та здобувачів освіти, особливо в період впровадження концептуальних ідей Нової української школи.

Сучасні тенденції в освіті під час викладання предметів мистецької освітньої галузі мають широку палітру. Так, серед трендів в освіті залишається впровадження **компетентнісного навчання**. Компетентнісне навчання – один із найгучніших трендів останніх років. Воно насамперед спрямоване на розвиток в учнів компетентностей, умінь і навичок, які в майбутньому обов'язково допоможуть їм досягти успіху. Водночас основна увага зосереджується саме на результатах навчання, одним із яких є здатність діяти в різноманітних проблемних ситуаціях.

Все більше уваги приділяють вчителі мистецтва такому тренду як **проектне навчання**, організація проєктної роботи. Реальне життя чекає від учнів та вчорашніх випускників не теоретичних знань, а практичних навичок. Учителі менше витрачають часу на пояснення, а більше організовують групову активність і проєктну роботу. Перевагами проєктного навчання є: отримання учнями творчого мистецького досвіду; акцент на розвитку критичного мислення та вміння розв'язувати проблемні завдання; здатність на практиці відпрацьовувати отримані знання та навички; можливість знаходити рішення важливості завдань, а також можливість кращого засвоєння мистецької інформації; розвиток здібності до здійснення спілкування та співпраця з іншими; підтримка високого рівня мотивації до навчання.

Важливим трендом у навчання стає **використання ігрових та інтерактивних методів** у навчанні мистецтву. Сучасний урок не можна уявити собі без використання різноманітних інтерактивів та ігрових прийомів. Саме вони роблять навчання наочним, ефективним та безумовно цікавим, а це надзвичайно важливо. Використання таких методів мотивує дітей до самостійної роботи, надихають та допомагають зрозуміти, як навчання пов'язане із реальним життям. Насправді існує чимало методів і прийомів як ігрового, так й інтегрованого навчання, вони всі по - своєму цікаві та ефективні [1].

Безумовно, важливим трендом є **цифровізація освіти та цифровізація у викладанні мистецтва**. Це важливий тренд сучасної освіти, який точно залишиться надовго з нами – цифровізація, онлайн-навчання. До цього явища відноситься не тільки перехід на дистанційне навчання, але також збільшення ролі мобільних технологій та створення цифрового середовища для вчителя та учнів. Основна причина відходу навчання у цифровий світ – глобалізація, пандемія коронавірусу, воєнний стан в Україні, суттєве зростання

учнів. Від простих відео уроків вчителі перейшли до ефективніших форматів роботи, які передбачають активну взаємодію учасників освітнього процесу, використання різних онлайн-платформ та онлайн інструментів для навчання.

Актуальною залишається *візуалізація в навчанні*. Досить складно концентруватися та довго утримувати увагу учнів. Для того, щоб утримати увагу дітей, доведеться постаратися зацікавити їх, використовуючи різноманітні форми, підходи, методи для того, щоб уроки були змістовним, цікавими, «живими», зворушливими. Візуалізація інформації дозволяє поєднати текстовий коментар із зображенням, що дає можливість учням кращого засвоєння навчального матеріалу. Візуалізувати можна все: будь-яку теорію, процес, історичну подію, інструкцію, портрет тощо. Вона є основною при створенні презентацій. Формати візуалізації різноманітні: інфографіка, комікси, інтелекткирти, відеоскрайбінг – короткі яскраві відеопояснення, які супроводжуються схематичними малюнками.

Основні три вимоги до використання візуальних засобів: простота, ясність, гармонійність [2].

Відомо, що гейміфікація – це освіта у розважальному форматі, у формі гри. Саме ігрові механіки неабияк мотивують учнів виконувати домашнє завдання, проходити навчальні тести, розуміти складні теми та краще орієнтуватися у 49 вивченому матеріалі. Наукові парки, вебквести, анімовані навчальні ролики, буктрейлери, емодзі-історії – це могутні засоби для формування компетентностей.

Важлива суть – розповідь доступною і зрозумілою мовою, з інтеграцією елементів розваги, ігор і навчання. «Вчися граючи!» – основне гасло гейміфікації в навчанні. Гейміфікація доречна на будь-яких предметах. Дослідження доводять, що особливо ефективно в ігровому форматі вивчати іноземні мови, основи фінансової грамотності, розвивати аналітичне та критичне мислення. Важливим елементом егри є шкала успішності. Школяр бачить свої результати за кожний пройдений рівень (етап), здобуті результати мотивують рухатися далі. [3].

Можливості сучасних цифрових технологій призводять до нових форм комунікації та взаємодії учасників освітнього процесу. І ці комунікації стають дедалі різноманітними, персоналізованішими. Інтерактивне навчання перетворюється на базовий інструмент освітнього процесу, додає в процес навчання візуальний і кінестетичний канал сприйняття інформації. Смарт-дошки,

мультимедійні екрани, електронні книжки, онлайн-дошки, чат-боти, гейміфіковані відео, електронні мапи та лінії часу – усі вони допомагають розширити швидкість сприйняття інформації учнями.

Отже, сучасні освітні тренди рухають освіту та урізноманітнюють процес навчання. Саме використання освітніх трендів робить сучасного вчителя креативним та неповторним, а його уроки захопливими та інноваційними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтегроване навчання: зміна сенсу освіти та виклик для вчителів. Освіта.ua. 2021. URL: <https://osvita.ua/school/method/85062/>
2. Краус Н. М., Краус К. М., Болдирєва Л. М. Цифрові компетенції у сфері вищої освіти: задум, реалізація, результат. Держава та регіони. Сер. Економіка та підприємництво. № 1, 2019. С. 4 -9.
3. Нова українська школа: poradnik для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ : Літера ЛТД, 2019. 208 с.

С.В. ГЛОВАЦЬКИЙ

Урок мистецтва в 8 класі: нові ідеї для проведення уроків мистецтва, загальні вимоги до організації уроку

Основною формою вивчення мистецтва в 7-9 класах є **урок** як форма організації навчання мистецтву в школі. Якісна своєрідність його залежить від правильно поставлених цілей, характеру спілкування і взаємодії педагога з учнями та методів навчання і виховання. **Успіх уроку** забезпечує не тільки старанна підготовка до нього вчителя, а й від підготовка самих учнів до роботи на уроці та той психологічний настрій, з яким вони приходять на урок.

Сучасний урок мистецтва становить основу педагогічної системи формування в учнів свідомого художньо-естетичного, ціннісного ставлення до мистецтва. Педагог має бути комунікативно виразним, аби учні не тільки розуміли, а й позитивно сприймали як мовлення учителя, так і паралінгвістичний контекст мови (*доречність жестів,*

міміки, зовнішній вигляд тощо) та елементарно володіли цим мистецтвом самі.

Кожний урок мистецтва має сприяти ефективній реалізації **основних функцій** дидактичного процесу, а саме:

- освітньої,
- розвивальної,
- виховної та самовдосконалення.

Загальні вимоги до організації уроку такі:

- 1) проведення уроку на основі сучасних наукових досягнень, передового педагогічного досвіду та закономірностей навчального процесу;
- 2) проведення уроку на основі методик гуманних дидактичних і мистецьких концепцій;
- 3) особистісна спрямованість на уроці, яка дозволяє забезпечити умови для самореалізації кожного учня та розвитку ефективної навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням інтересів, потреб, нахилів, здібностей, життєвих цінностей учнів;
- 4) оптимальне поєднання і системна реалізація на уроці дидактичних принципів (*Наприклад: Принцип творчої свободи учня в художній інтерпретації твору, принцип досягнення естетичної насолоди від спілкування з мистецтвом, ...*);
- 5) встановлення на уроці інтеграційних, міжпредметних зв'язків;
- 6) зв'язок із раніше засвоєними знаннями, навичками, уміннями, опора на досягнутий рівень розвитку учнів;
- 7) актуалізація, стимулювання й активізація розвитку всіх сфер особистості учня: *мотиваційної, пізнавальної, емоційно-вольової, фізичної, моральної тощо*;
- 8) логічність, вмотивованість та емоційність усіх етапів навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- 9) ефективне застосування сучасних дидактичних засобів, педагогічних інноваційних технологій, комп'ютерних технологій, мас-медіа;
- 10) тісний зв'язок навчання із життям, перш за все — з особистісним досвідом учня;
- 11) формування практично необхідних знань, навичок, умінь, ефективної методики навчально-пізнавальної діяльності;
- 12) формування мотивації навчально-пізнавальних дій, професійного становлення, потреби постійної самоосвіти;

13) діагностика, прогнозування, проектування і планування кожного уроку.

До традиційних типів відносяться такі уроки як введення в тему; заглиблення в тему; узагальнення та систематизації знань; контролю та оцінювання навчальних досягнень.

Кожен тип уроку мистецтва має свою структуру, яка є *інваріантною*. Варіюватися в межах комбінованого уроку може побудова уроку. Це залежить від навчально-виховної мети, якої вчитель планує досягнути в процесі уроку.

Урок введення в тему

Ці уроки є першими в темі, на яких учитель мистецтва знайомить із темою та розповідає про основні завдання під час вивчення теми. Уроки введення в тему слугують підґрунтям для поглиблення і систематизації знань, практичних умінь і навичок, які набувають учні в процесі опанування різних видів мистецької діяльності та слугують на зосередження уваги школярів щодо розв'язання проблемних питань уроку. Головне завдання вчителя на таких уроках — підвести школярів до самостійних висновків та узагальнень наприкінці уроку. На основі створення пошукової ситуації учні роблять висновки про важливість та основні положення з вивчення теми.

Урок заглиблення в тему

Такі уроки є продовженням першого уроку в темі. На кожному уроці заглиблення в тему (*це всі уроки, крім першого, передостаннього та останнього уроків*) школярі під керівництвом учителя пізнають і практично опрацьовують усі аспекти теми, що вивчається. Головне завдання педагога, поступово розкриваючи нові грані теми, встановлювати зв'язки теми уроку із набутим практичним мистецьким досвідом школярів. Форми і методи, які вчитель обирає для організації структурних елементів уроку, повинні підпорядковуватися темі, яка органічно складає послідовність засвоєних практичних умінь школярів.

Урок узагальнення та систематизації знань (*на уроках мистецтва – це передостанній урок в кінці семестру*)

Структура уроку така:

- повідомлення теми, мети та завдань уроку;
- актуалізація мотивації учнів;
- відтворення й узагальнення понять і засвоєння системи знань;

- узагальнення та систематизація основних теоретичних положень і відповідних наукових ідей;
- самотійна творча робота, виконання тестових завдань, підсумки уроку.

Урок контролю та оцінювання навчальних досягнень. Підсумковий урок

Цей урок є останнім уроком навчальної чверті (семестру), на якому учитель узагальнює вивчений матеріал, підбиває підсумки вивченого, зосереджує увагу на творчих здобутках школярів, практичних досягненнях у сфері художньо-творчої діяльності учнів, підбиває підсумок щодо ступеня засвоєння мистецької інформації, повторює основні поняття з теми, пригадує разом із учнями мистецькі твори, порівнює, узагальнює інформацію.

Особливої уваги вчитель приділяє формі проведення уроку, а саме:

- демонструє творчі здобутки у вигляді готових практичних робіт;
- влаштовує виставки;
- влаштовує міні-концерт;
- проводить тестування, обговорення;
- визначає рівень сформованості ключових компетентностей та проводить оцінювання навчальних досягнень школярів.

Основною метою цих уроків є стимулювання учнів до подальшого опанування мистецтва, заохочує школярів та сприяє розвитку творчого потенціалу кожного школяра.

Інтегровані уроки в освітній галузі «Мистецтво» розраховано на 1 годину на тиждень. Варто звернути увагу на те, що на кожному уроці визначається **тема й завдання**. Слід звернути особливу увагу на:

- набуття мистецької грамотності;
- єдність і розбіжність між мистецькими поняттями;
- поєднання видів мистецької діяльності, зазначених у програмі;
- а також на доцільність та оптимальність практичних і творчих форм мистецької діяльності, методів, прийомів у пізнанні мистецтва та набутті практичного досвіду художньо-творчої мистецької діяльності та здійснення мистецької комунікації.

Урок узагальнення знань проходить у вигляді цікавої мистецької подорожі, екскурсії тощо.

Нетрадиційний (нестандартний урок) — це імпровізоване навчальне заняття, що має нетрадиційну структуру. На уроках мистецтва цей тип уроку можна використовувати майже на кожному уроці, окрім першого та останнього уроків у темі.

Назви уроків дають деяке уявлення про мету, завдання та методику проведення таких занять. Найпоширеніші серед них *уроки-пресконференції, уроки-аукціони, уроки-ділові ігри, уроки-занурення, уроки-змагання, уроки типу КВК, уроки-консультації, комп'ютерні уроки, уроки-консиліуми, уроки-твори, уроки-винаходи, уроки-заліки, театралізовані уроки, уроки взаємного навчання учнів, уроки творчості, уроки-сумніви, уроки-конкурси, уроки-фантазії, уроки-концерти, уроки-екскурсії, інтегральні уроки* тощо.

До **нетрадиційних (нестандартних)** уроків мистецтва також належать:

- *уроки-ігри (ділові, рольові, мистецькі);*
- *уроки-сценарії (за прикладом TV-програм);*
- *уроки-пошуки (з організацією самостійної роботи учнів).*

С.В. ГЛОВАЦЬКИЙ

Методичні поради щодо викладання мистецтва та психологічні особливості учнів 8-х класів

На другому циклі базової загальної середньої освіти НУШ, відповідно до положень Закону «Про освіту» та в процесі реалізації концепції Нової української школи, в новому 2025/2026 навчальному році розпочинається упровадження нового змісту мистецької освіти в основній школі в 8 класах. У 8-му класі освітня галузь реалізується через інтегрований курс «Мистецтво».

Кожна із запропонованих модельних навчальних програм стали основою для розроблення нової навчальної та навчально-методичної літератури для учнів 8 класів для використання в новому 2025-2026 навчальному році.

Вагомою методичною допомогою вчителю під час підготовки до уроку і його конструюванні є *підручники та інше навчально-методичне забезпечення*. Для учнів 8-х класів різними авторськими

колективами створено підручники інтегрованого курсу «Мистецтво», що мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України». Їх електронні версії розміщено в електронній бібліотеці Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://lib.imzo.gov.ua/>)

У модельних навчальних та навчальних програмах передбачено творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, поурочного розподілу навчального мистецького матеріалу. Учитель самостійно визначає обсяг годин на вивчення окремої теми програми, за необхідності має право змінювати порядок вивчення тем в межах навчального року. Він має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та виконання, орієнтуючись на навчальну тематику й критерій їх високої художньої якості, а також розробляти художньо-практичні й ігрові завдання для учнів, ураховуючи програмні вимоги, мету уроку, дбаючи про цілісну драматургію уроку.

Сучасне покоління дітей потребує пошуку нових шляхів пізнання мистецтва, тому ефективним є педагогічно доцільне поєднання традиційних методів та прийомів із сучасними, зокрема інтерактивними, дослідницькими та іншими. Головне – максимально залучати різноманітні форми і види діяльності, у процесі чого відбувається їхнє самовираження у різних видах мистецької діяльності. Це – вокально-хорова робота, інструментальне музикування, малювання, ліплення, конструювання тощо, де виявляється творчість, ініціативність, формується і розвивається здатність співпрацювати з іншими людьми.

Зазначимо, що ці якості особистості можуть активно розвиватися у процесі педагогічного керівництва, коли педагог дає можливість вибору у виконанні практичного завдання, підтримує прояви оригінальності, спонукає учнів до прояву різних мистецьких ініціатив (як-от виконання улюблених пісень, власних інтерпретацій виконання творчих робіт, зокрема, із застосуванням цифрових та медіа ресурсів), організації арт-мобів тощо; коли педагог планує і системно навчає дітей співпрацювати у парах, малих та великих групах або виконувати обрані мистецькі проекти. Діяльність на уроках мистецтва – це також обговорення творів мистецтва, виявлення емоційно-ціннісного ставлення до них, аналіз їхнього змісту тощо. У процесі цього виду діяльності ефективно формуються і розвиваються такі наскрізні вміння, як уміння висловлювати власну думку, здатність логічно обґрунтовувати позицію, критично мислити тощо.

Саме тому, під час конструювання кожного уроку у 8 класах (як і в інших класах навчання), педагогу необхідно залучати різні прийоми і форми роботи щодо сприймання та аналізу-інтерпретації творів мистецтва.

Зазначимо, що з-поміж результатів навчання нового державного стандарту є формування вміння демонструвати/презентувати результати власної творчості, пояснити свій задум, критично оцінити власні успіхи і досягнення тощо. Це слід системно і послідовно формувати в учнів/учениць, адже вміння критично оцінити свої можливості й якнайкраще представити їх іншим є актуальним і необхідним у сучасному світі.

Плануючи навчальну діяльність підлітків, учитель має враховувати те, що кращому осмисленню учнями мети та результатів своєї діяльності, усвідомлення, що вони є не об'єктом, а суб'єктом освітньої діяльності, сприяє надання їм більшої самостійності і відповідальності.

Під час впровадження нового змісту мистецької освіти у новому навчальному році, необхідно враховувати **психологічні особливості** дітей, учнів 8-х класів.

Нинішнє покоління учнів, народжених після 2000 року, – це перше повністю **цифрове покоління**. Їх називають «поколінням **XXI століття**», «цифровими людьми», адже вони пов'язані між собою з допомогою мережі *Інтернет*, *YouTube* каналу, *мобільних телефонів*, *SMS* і *MP3-плеєрів*.

Їхні цінності знаходяться ще у процесі формування, але психологи відзначають тяжіння до індивідуалізму, самовпевненість і спрямованість до успіху.

Наведемо основні ознаки дітей **покоління XXI століття**:

1. *Нетерплячість* (діти вирости в онлайн-середовищі та звикають до того, що їхні бажання завжди будуть виконані у віртуальній реальності, але щоб зробити це в реальному житті, часто недостатньо просто «натиснути» на кнопку).
2. *Зосередження на короткострокових цілях* (діти у всьому прагнуть отримати негайні результати, як в Інтернеті).
3. *Залежність від Інтернету* (діти «сидять» у соціальних мережах, грають в Інтернет-ігри, постійно розповідають про своє життя в блогах і спілкуються в контакті, спілкуються по *Skype* тощо).
4. *Фрагментарність образного мислення* (діти не виховані на книгах, а тому максимум, що вони можуть читати, це будь-які

статті, найчастіше – міні-новини, формат твітів і статусів у соціальних мережах).

5. *Швидко стають дорослими* (діти виросли в епоху економічної депресії, а від них усі очікують тільки одного – бути успішним).
6. *Орієнтація на використання* (знають, чого хочуть і як це отримати, тому мають у своєму арсеналі десятки аргументів, які використовують, коли просять щось у батьків).
7. *Цінують чесність*, тому в соціальній мережі відкриті (багато хто живе у світі фантазій, але деякі пишуть правдиво та чесно, інколи – дуже відкрито, чим шокують старше покоління).
8. *Техніку знають краще*, ніж розуміють почуття людей (запитують не у вчителів і батьків, а в Інтернеті, тому збільшується комунікативна відстань дітей від їхніх батьків і переривається ланцюг соціального наслідування, передавання досвіду).
9. *Розумні виконавці* (легко піддаються впливу).

Отже, покоління XXI століття - це:

- візуали;
- практики;
- відкриті до нового;
- постійно навчаються;
- уважні 7-10 хвилин на уроці;
- щодня 2-4 години в ЮТУБІ;
- мульти-задачні;
- 92% щодня онлайн;
- волонтери;
- хочуть покращити світ.

Нова українська школа ставить важливі вимоги до професійної діяльності сучасного вчителя, адже засобами мистецтва ми формуємо майбутнього громадянина країни, а сучасне суспільство потребує:

- самостійних;
- ініціативних;
- відповідальних громадян;
- здатних ефективно взаємодіяти у виконанні соціальних, виробничих і економічних завдань.

Для того, щоб освітній процес відбувався ефективно і успішно, з першої зустрічі з учнями, з першого уроку мистецтва, необхідно привчати дітей:

- ⇒ уважно сприймати і споглядати твори мистецтва;

- ⇒ визначати художньо-образний зміст творів мистецтва;
- ⇒ розуміти, яким чином він розкривається.
- ⇒ які засоби виразності використав композитор чи художник щоб вдало передати зміст твору;
- ⇒ виявляти власні враження;
- ⇒ описувати емоційний стан, після почутого, побаченого.

Учитель має формувати культуру емоційного сприймання й реагування на твір мистецтва. Тому педагог **повинен бажати кожному учню на уроці бути:**

- У** – успішним!
- С** – самовпевненим!
- П** – працьовитим!
- І** – інформованим!
- Х** – хоробрим!
- У** – уважним

Тобто, бажати Успіху!

Кожен учитель повинен бути фахівцем найвищого професійного гатунку, майстром своєї справи. Адже, майстерність – це шлях з печаткою досконалості. Досконалість уроку – недосяжна мета. Але дуже потрібно до цього прагнути!

С.В. ГЛОВАЦЬКИЙ

Педагогічні умови реалізації провідних підходів навчання під час викладання мистецтва в межах циклу предметного навчання

У 2018 році в Україні стартувала реформа шкільної освіти. Нові підходи в навчанні успішно було застосовано в початковій школі. Із 2022 року учні НУШ перейшли у базову середню школу до 5 класу і розпочато навчання за новим Державним стандартом базової середньої освіти.

Державний стандарт базової середньої освіти ґрунтується на принципах та ціннісних орієнтирах, закладених ще у початковій школі, та передбачає перехід від формального накопичення знань до вміння їх застосовувати у житті.

За останній період з боку МОН України видано цілу низку нормативно-правових матеріалів, а саме:

1. Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту».
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти.
4. Державний стандарт базової середньої освіти.
5. Типові освітні програми, у яких наголошується на провідних підходах навчання, а саме:
 - диференційований та індивідуальний;
 - діяльнісний;
 - особистісно-орієнтований;
 - інноваційний;
 - компетентнісний підходи у навчанні.

Диференційований та індивідуальний підходи в мистецькій освіті дозволяють вчителю організовувати освітній процес пізнання мистецтва з урахуванням:

- ⇒ індивідуальних особливостей школярів;
- ⇒ рівнів їх індивідуального розвитку, здібності;
- ⇒ можливості попереджувати неуспішність учнів,
- ⇒ максимально розвивати дітей із різним рівнем розвитку.

На засадах *диференційованого та індивідуального* підходів вчитель мистецтва:

- ⇒ планує і здійснює підбір творчих завдань;
- ⇒ готує творчі практичні завдання різної ступені складності з урахуванням індивідуальних особливостей школярів.

У процесі вивчення мистецтва великого значення набуває **діяльнісний підхід**.

Діяльнісний підхід в мистецькій освіті спрямовано на розвиток ключових компетентностей і наскрізних мистецьких умінь особистості, які дозволяють застосувати мистецькі навички на практиці; розвивати здібності до роботи в команді творчої групи, роботи на уроках.

Діяльнісний підхід доводить:

- ⇒ важливість мистецької художньо-творчої діяльності школярів;

⇒ дозволяє здійснювати школярам, обирати, оцінювати власні мистецькі результати та результати творчої мистецької діяльності однолітків;

⇒ дозволяє набувати навичок сприймання мистецьких творів та здійснювати комунікацію засобами мистецтва.

Діяльнісний підхід дозволяє досягти освітніх цілей, що втілюють потреби школярів у пізнанні мистецтва. Отже, діяльнісний підхід в освіті, – це спрямованість освітнього процесу на:

- розвиток ключових компетентностей і наскрізних умінь особистості;

- застосування теоретичних знань на практиці;

- формування здібностей до самоосвіти і командної роботи.

Діяльнісний підхід в освіті – це не сукупність окремих освітніх технологій чи методичних прийомів. Це – основа, на якій будуються різні системи навчання зі своїми конкретними технологіями, прийомами і теоретичними особливостями.

При діяльнісному підході в навчанні учні не отримують знання у готовому вигляді, а добувають їх самостійно в процесі власної навчально-пізнавальної діяльності.

Технологія діяльнісного методу навчання сприяє **особистісно-орієнтованому** навчанню, що дозволяє учням реалізувати свої задатки, здібності, показати високий рівень знань.

На уроках потрібно вчити школярів *самостійності*, а також, умінь створювати освітній продукт як результат спільної діяльності.

Особистісно орієнтований підхід

Без особистісно орієнтованого підходу неможливо планувати мистецьку освітню діяльність на інтегрованому уроці. Особистісно-орієнтований підхід передбачає співпрацю та співтворчість учня та вчителя й реалізувати *педагогіку партнерства*.

Завданням вчителя мистецтва є:

- простежити динаміку творчого розвитку школяра;
- визначити особисті переваги у роботі з мистецьким матеріалом;

- розкрити та розвинути його індивідуальні здібності.

Вчитель ураховує особливості розвитку кожного учня в мистецькій діяльності, здійснює планування освітнього процесу.

Сучасна шкільна освіта в Україні спрямована на надання учневі необхідних знань, вироблення вмінь і навичок. За період навчання він

має засвоїти багато фактичного матеріалу. Загальноосвітня школа недостатньо навчає школярів:

- приймати рішення;
- використовувати інформаційні та комунікаційні технології;
- критично мислити;
- вирішувати конфлікти;
- орієнтуватись на ринку праці тощо.

Зміст освіти сьогодні не відповідає потребам суспільства та ринку праці; не спрямований на набуття необхідних життєвих компетентностей.

Ті зміни, що відбувались в галузі освіти України за останні 10-15 років, поглибили переобтяження навчальних програм і підручників фактичним матеріалом, збереглося домінування енциклопедичного підходу до структурування змісту освіти.

Одним зі шляхів оновлення змісту освіти, який би відповідав сучасним потребам, інтеграції до європейського та світового освітнього просторів є спрямування навчальних програм на набуття *ключових компетентностей*.

Тому актуальним завданням сучасної школи є реалізація *компетентнісного підходу* в навчанні, спрямованого на формування і розвиток ключових компетенцій.

Що таке ключові компетентності?

Компетентність у перекладі з латинської (*competentia*) означає - коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід.

Компетентна в певній сфері людина має відповідні знання та здібності, що дозволяють їй обґрунтовано судити про цю сферу й ефективно діяти в ній.

Компетентність — це суспільна норма, вимога, це здатність застосовувати набуті знання, вміння, навички, способи діяльності, власний досвід у нестандартних ситуаціях з метою розв'язання певних життєво важливих проблем.

Реалізація компетентнісного підходу, яка тісно пов'язана із інтеграцією, стає необхідною умовою виконання завдань мистецької освітньої галузі.

Компетентнісний підхід в мистецькій освіті пов'язаний із інтеграцією, на якій будується навчання учнів мистецтву.

Сьогодні актуалізується потреба в розвитку компетентнісної художньо-естетичної освіти школярів, зорієнтованої на засвоєння особистістю конкретних навчальних результатів, а саме:

- знань;
- умінь;
- навичок;
- формування ставлень, досвіду, рівень засвоєння яких дозволяє їй діяти адекватно в певних навчальних і життєвих ситуаціях.

Зазначена проблема знаходить своє відображення в офіційних документах:

- державних стандартах освіти;
- концепціях;
- навчальних програмах.

Реалізація компетентнісного підходу в художньо-естетичній освіті – **інноваційний напрям**, що дає змогу вчителю не просто *навчати* за новими програмами, а й *виховувати* по-новому, розуміючи, приймаючи та творчо застосовуючи нові принципи освіти нового покоління, формуючи в учнів ключові компетентності.

Для успішної реалізації компетентнісного підходу у навчально-виховній діяльності на допомогу вчителю створено і створюється певне навчально-методичне та навчально-дидактичне забезпечення викладання предметів художньо-естетичного циклу, а саме: підручники, які відповідають вимогам нового Державного стандарту базової середньої освіти, та базових навчальних програм.

У підручниках прослідковується наявний *особистісно орієнтований підхід* до навчання, де є провідні функції (*інформаційна, розвивальна, виховна, мотиваційна*).

Підручники відповідають інноваційним підходам у методиці; запитам і потребам дітей цього віку в пізнанні, спілкуванні, різноманітній продуктивній діяльності;

Підручники характеризуються багатим ілюстративним матеріалом, це -:

- репродукції творів різних видів мистецтв;
- виконання практичних завдань з образотворчого мистецтва;
- вокальних вправ із музичного мистецтва.

Необхідно акцентувати особливу увагу на деяких проблемах мистецької освіти, а саме:

- ⇒ гальмування процесу впровадження оновленого змісту та структури мистецької освіти окремими вчителями;
- ⇒ недостатнє використання новітніх технологій та застосування застарілих методів роботи окремими вчителями;
- ⇒ відсутність спеціальних кабінетів для проведення уроків;

- ⇒ неостатня якість технічного забезпечення процесу навчання;
- ⇒ недостатня якість вокально-хорової роботи окремими вчителями;
- ⇒ активна заміна «живого звуку» та акомпанементу фонограмами, мінусовками, відео-записом, що призводить до втрати техніки гри на музичних інструментах тощо.

Складові компоненти професійної компетентності вчителя мистецьких дисциплін – це:

- теоретичні знання;
- практичні вміння;
- особистісні якості.

Рекомендації для вчителів предметів мистецької освітньої галузі щодо переходу до нового змісту навчання мистецтву:

- ⇒ підготовка вчителів до опанування нового змісту мистецької освіти на курсах підвищення кваліфікації, обласних та районних науково-практичних заходах;
- ⇒ посилення діяльності МО та творчих груп;
- ⇒ підготовка до опанування особливостей інтегрованого навчання;
- ⇒ опанування основами педагогіки партнерства;
- ⇒ підготовка до впровадження інноваційних технологій та нових методик викладання мистецтва;
- ⇒ активне впровадження національного та європейського досвіду викладання мистецьких дисциплін тощо.

Розвиток професійної компетентності учителів предметів мистецької освітньої галузі сприяє впровадженню в освітню діяльність:

- інноваційних художньо-педагогічних технологій – інформаційних, проєктивних;
- активних форм і методів навчання: *семінари, майстер-класи, творчі проєкти, ділових ігри*;
- нових форм педагогічної взаємодії, педагогіки партнерства;
- індивідуальної програми професійного саморозвитку;
- участі в творчих педагогічних конкурсах, фестивалях, форумах тощо.

У центрі уваги – **проблема фаховості та професіоналізму вчителя**. Для досконалої реалізації компетентісного підходу до

викладання предметів мистецької освітньої галузі, інтегрований курс «Мистецтво» повинні викладати вчителі зі спеціальною фаховою мистецько-педагогічною освітою із відповідною кваліфікацією за дипломом.

С.В. ГЛОВАЦЬКИЙ

Застосування інноваційних художньо-педагогічних технологій в інтегрованому навчанні мистецтва в межах циклу предметного навчання

У педагогічну практику увійшов універсальний грецький термін «технологія» (означає *«знання про майстерність»*). **Педагогічна технологія** — це змістовна техніка реалізації навчального процесу. Педагогічна технологія передбачає чітку постановку цілей і завдань, наукове проєктування способів і умов досягнення результатів, їх поетапну реалізацію, вимірювання, оцінювання.

Сучасна освітня технологія — це науково-обґрунтована і унормована змістом освіти, місцем та терміном навчання система форм, методів, засобів і процедур, що використовуються для організації та здійснення спільної навчальної діяльності тих, хто навчає, та тих, хто навчається.

До художньо-педагогічних технологій, які доцільно застосовувати у освітньому процесі слід відносити:

- ✓ інтегративні;
- ✓ проблемно-евристичні;

- ✓ інтерактивні;
- ✓ ігрові;
- ✓ сугестивні;
- ✓ естетотерапевтичні (арт-терапевтичні);
- ✓ музейні;
- ✓ медіа-технології.

Під час використання у навчальному процесі інноваційних художньо-педагогічних технологій, необхідно враховувати **диференційований підхід**.

Диференціація в мистецькій освіті спрямований та те, щоб бачити різне:

- музика — *часове мистецтво*;
- живопис — *просторове*;
- хореографія — *процесуально-динамічне мистецтво*;
- а скульптура — *статичне*;
- театр — *конкретно-образне мистецтво*;
- архітектура — *абстрактне*.

Інтеграція — навпаки, прагне до спільних ознак між різними видами мистецтв, наприклад образність та емоційність змісту, гармонійність, пропорційність форм, ритмічна організація, здатність відбивати світ його властивості, явища, функції через родові узагальнення, що виражається в понятті «жанр».

Система творчих завдань інтегративного типу передбачає таке:

- ✓ графічно зобразити мелодичний малюнок, передати лініями характер руху мелодії (*плавний, стрибкоподібний*);
- ✓ передати напрям руху мелодії (*вгору чи вниз*);
- ✓ дібрати до мелодії відповідні за характером лінія-образи («*лінія-пружинка*», «*лінія-хвиля*», «*лінія-зигзаг*», «*лінія-пунктир*»);
- ✓ дібрати кольори, відповідні музичним тембрам, образам і настроям;
- ✓ відобразити музичні ритми (*дво-, три-, чотиридольні*) або форми (*дво-, тричастинні, варіації, рондо*) в орнаментальних композиціях, зокрема аплікаціях. (*Можна використати ЛЕГО*);
- ✓ відобразити розвиток музики, її форми в безпредметних кольорових композиціях — «*візуальних варіаціях*», «*живописних рондо*», в яких змінювати кольорову гаму (*яскравість, насиченість, контрастність*) відповідно до змін у музиці;

✓ створити музичні образи — інтонації, ритми, «звуків плями», які б характеризували героїв козаків, казок, персонажів сюжетної картини або портрета;

✓ створити мелодію (*чи речитатив*) до вірша або фрагмента літературного твору (*за інтонаціями-підказками або в заданому жанрі, розмірі*);

✓ передати за допомогою жестів, танцювальних рухів, пантоміми характери героїв козаків, казок, персонажів картини, образів програмної музики; (*Звичайно враховуючи образний зміст музичного твору*).

Проблемно-евристична технологія

Під евристичним навчанням розуміють методи, спрямовані на активацію інтуїтивної діяльності учнів у вирішенні творчих задач. Визначальною властивістю педагогічної евристики є прийоми «наведення» учнів на правильне рішення шляхом так званих «відкритих» запитань, тобто без заданого напрямку пошуку відповіді, засобів рішення. Спостерігається закономірність: чим більш невизначеного міститься у запитаннях, тим більший їх евристичний потенціал. «Відкриті» запитання, тобто без заданого напрямку пошуку відповіді, відкривають перед учнями багато шляхів і засобів рішення.

До операційних аспектів цієї технології належать:

✓ проблемні (*незавершені*) запитання;

✓ проблемний (*ігровий або змагальний*) виклад матеріалу;

✓ створення проблемних ситуацій, зокрема шляхом висування гіпотез;

✓ застосування прийомів «руйнування», «гіперболізації», «мозкового штурму»;

✓ завдання на виявлення прихованих помилок, навмисно допущених учителем із певною дидактичною метою. Наприклад: прийом «Навпаки», «Що зайве?», «Знайди помилку!»).

Реалізація **проблемного та евристичного підходів** на уроках та в позаурочній мистецькій діяльності. Приклад завдання («знайди зайве»): ряд візуальних творів одного жанру (*марина, сільський, міський, фантастичний, гірський пейзажі*) серед яких «помилково» поміщено зразки інших жанрів (*портрет або натюрморт*).

Інтерактивна технологія навчання, характеристика та основні компоненти. **Інтерактивний** (англ. *interaction* – *взаємодія*) означає «здатний до взаємодії, співробітництва, діалогу». Інтерактивне навчання – це специфічна організація пізнавальної діяльності, яка має

конкретно передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуватиме свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Головне – інтерактивні методи створюють умови для між особистісної взаємодії учнів. Приклади:

1. Інтерактивний технологія **«Мікрофон»** надає можливість сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи свою думку чи позицію. Роль уявного мікрофона виконує предмет (ручка, олівець тощо), який учні передають один одному, по черзі беручи слово.

2. Прийом **«Незакінчене речення»** є одним із варіантів «Мікрофону». Наприклад, ознайомлюючи дітей з виразливими засобами виразності творів, зокрема порівнянням, можна запропонувати їм початок речення, а учні закінчуватимуть його: **Дивіться як музика зображає...**

Підбиваючи підсумок уроку, варто пропонувати учням закінчити відкриті речення, наприклад: *«На сьогоднішньому уроці для мене найбільш цікавим завданням було...», «Інформація сьогоднішнього уроку дозволяє мені зробити висновок, що...»*

Естетотерапевтичні (арт-терапевтичні) технології

Наведемо приклади із широкого діапазону естетотерапевтичних вправ, що доцільно застосовувати в процесі викладання курсу **«Мистецтво»**:

- **«Кольорова музика»** (яке завдання: після слухання музики виразити настрій у вигляді безпредметних композиції з кольорових ліній і плям);

- **«Слухаю себе»** (яке завдання: під час сприймання музики із заплющеними очима «дослухатися» до власних відчуттів, емоцій, потім спробувати за допомогою рефлексії уявити цей стан і передати у вигляді образу – словесного, пантомімічного, візуального);

- **«Оживи картину»** (яке завдання: уявити себе героєм картини. Передати жестами й рухами характер спілкування з персонажами, дібрати відповідні вокальні інтонації);

- **«Мімічний образ»** (яке завдання: «прочитати» настрій героя на картині, відобразити його на власному обличчі, створити піктограму настрою);

- **«Пантоміма-імпровізація»** (яке завдання: створити пластичних руховий образ персонажа пісні, програмної музичної п'єси, картини, скульптури);

- **«Дерево-фантазія»** (яке завдання: передати настрої контрастних музичних творів за допомогою застиглих поз-образів: *плачуча верба*, *«веселий клен»*, *«струнка тополя»*, *«кремезний дуб»*, *«ніжна калина»*).

Музейні художньо-педагогічні технології

Соціальна значущість проблеми навчання і виховання особистості у просторі музею є важливою роллю культурно-освітнього середовища музею в опануванні школярами культурного досвіду.

Необхідність інтенсифікації його освітнього потенціалу для духовно-морального та естетичного вдосконалення людини нового покоління, викликали потребу існування музейної педагогіки.

Становлення музейних художньо-педагогічних технологій відбувається на основі підходу до музею як до моделі багатовимірної світу, у якій досвід раціонального пізнання переплітається з емоційно-чуттєвим.

Ці технології допомагають музейним працівникам:

- активізувати свою роботу з відвідувачами різних категорій,
- створювати інноваційні музейно-педагогічні програми для різних аудиторій, і зокрема для школярів різного віку – дітей, підлітків, юнацтва тощо,
- застосовувати нові технології і методи музейної справи, форми експонування колекцій.

Проектна технологія (Проектна діяльність)

Педагогам при викладанні предметів художньо-естетичного профілю необхідно перейти від **монологічної** форми роботи до **діалогової**.

Цьому сприятиме використання:

- **інноваційних художньо-педагогічних технологій** (інтегративних, проблемних, інтерактивних(дискусії, диспути);
- **проектних** (індивідуальні, групові та колективні проєктні завдання).

Проект – це інноваційна форма організації індивідуальної, групової, колективної роботи, спрямованої на створення певного творчого продукту, реального об'єкта, що узгоджується з методологією евристичного навчання

Проектна діяльність має організовуватися на **добровільних засадах**:

- ✓ вибір теми;
- ✓ обсяг пошукової роботи;

- ✓ форми презентації.

Проектну діяльність учнів необхідно:

- ✓ ретельно планувати;
- ✓ поетапно відстежувати;
- ✓ оцінювати її результати.

Вчителеві доцільно:

- ✓ стежити за виконанням проєктів;
- ✓ допомагати учням організовувати свою роботу;
- ✓ вчасно корегувати її, консультувати в разі виникнення

труднощів.

Проектна технологія є найбільш сприятливою для створення на уроках предметів мистецької освітньої галузі:

- творчої атмосфери;
- умов для розвитку самостійності учнів;
- набуття в них практичних вмінь робити власні

дослідження;

- узагальненні висновки;
- самостійно добувати інформацію;
- здійснювати пошук джерел;
- організовувати і приймати участь у підготовці власних,

парних, групових та колективних творчих проєктів(як на уроках, так і в позаурочній діяльності).

Етапи здійснення проєктного завдання:

- 1) обговорення і вибір теми;
- 2) розподіл ролей, обов'язків, проміжних завдань відповідно до компонентів та етапів діяльності;
- 3) організація і здійснення проєкту;
- 4) організація та оформлення результатів;
- 5) презентація;
- 6) обговорення результатів в групах;
- 7) колективне оцінювання проєкту.

Чим обумовлена зацікавленість методом проєктів?

Проектна технологія дає можливість учителеві застосувати розмаїття інтерактивних вправ і змінити роль авторитарного транслятора готових ідей на натхненника інтелектуального та творчого потенціалу учня.

Майбутнє за системою навчання, що вкладалося б у схему "учень — технологія — учитель», за якої педагог перетворюється на технолога, а учень стає активним учасником процесу навчання.

Значення методу проєктів:

- метод проєктів дозволяє перевірити та закріпити на практиці теоретичні знання;
- проєкт забезпечує продуктивний зв'язок теорії та практики у процесі навчання;
- життєвим результатом проєкту є продукт, що забезпечує цілісність проєкту, адже оцінюється завершений продукт, а умовами, інструментами його досягнення є компетенції учня;
- даний метод сприяє набуттю учнем життєвого досвіду;
- участь учнів у проєктній діяльності сприяє формуванню вмінь та навичок, становленню життєвих принципів та цінностей, які в подальшому позитивно впливатимуть на його життєдіяльність.

Метою використання творчих проєктів є:

- формування інтелектуальних, спеціальних та загальнокультурних знань, умінь, навичок учнів;
- розвиток логічного мислення, навичок самостійного планування, самоосвіти, комунікабельності;
- стимулювання рішучості, ініціативності, навичок співробітництва;
- використання як найповнішої інформації.

Типологія мистецьких проєктів:

- За часом виконання: *урочні та позаурочні проєкти;*
- За змістом проєкту: *музичні, образотворчі, театральні, кіно мистецькі, інтегровані, інших видів мистецтв;*
- За методом: *дослідницькі, творчі, інформаційні, практико-орієнтовні, ігрові-рольові;*
- За терміном виконання: *короткотривалі, середньої тривалості, довготривалі.*

Етапи створення проєкту:

- підготовчий;
- практико-виконавчий;
- заключний.

Критерії оцінювання проєкту:

- 1) зовнішній вигляд оформлення портфолію—проєктної папки;
- 2) зміст (*глибина досліджень, переконливість фактів, доцільність діяльності*);
- 3) актуальність і значущість обраної теми;
- 4) ступінь творчості;
- 5) оригінальність пропонуємих рішень тощо;

- 6) самостійність виконання;
- 7) участь кожного учасника групи.

Захист проєкту

Захист проєкту має дві частини: захист та відповіді на запитання. **Захист** проводиться у вигляді доповіді перед учнями класу (школи), гостями, запрошеними на заключний етап проєкту. Виступ (доповідь) оцінює вчитель та члени журі.

Вимоги до виступу на захисті проєкту:

- говорити чітко, повільно;
- постава рівна, спокійна (*готова до спілкування*);
- володіти аудиторією (*жести, рухи*);
- використати наочність, технічні засоби; вся подана інформація повинна бути переконливою, доказуємою;
- висновки чіткими, переконливими.

Відповіді на запитання.

Учасники проєкту повинні бути готові до відповідей на поставлені запитання. Відповіді повинні бути переконливими, короткими. При необхідності відповіді підтримуються фактами, цифрами, висновками.

Оцінювання проєкту ведеться членами журі за підготовленими критеріями.

Технологія ігрового навчання

Технологія ігрового навчання – це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється у процесі включення учня в навчальну гру (*ігрове моделювання явищ, «проживання» ситуації*).

Особливу увагу приділяється **асоціативним іграм**. Особисті асоціації допомагають розвинути творчі здібності, інтелект, нестандартність мислення, уяву, фантазію, орієнтацію на пошук нових ідей, фактів та образів. Наприклад: Асоціативна гра **«Розфарбуй музику»** доповнює аналізувати зміст музичного твору за допомогою співставлення з гамою кольорів.

Завдання намалювати музику або скласти вірш до прослуханого твору можна запропонувати виконати вдома, що надасть змогу учням пригадати відчуття, навіяні під час прослуховування музики. (Завдання повинно бути не обов'язковим, а за бажанням)

Слід зупинитись на методі **«Якби...»**. Його можна сміливо назвати універсальним, оскільки використовується на різних етапах уроку, під час різних форм роботи.

Із великим задоволенням сприймається учнями гра на образне моделювання **«Якби я був композитором», «Якби я був хореографом», «Якби я був художником».**

Ця гра є ефективною під час ознайомлення з новим матеріалом щодо сприймання та аналізу творів мистецтва. Уявивши себе композитором, діти намагаються дати назву музичному твору, а також назвати, яку б мелодію за характером вони склали до нього, які б використали засоби виразності...

Особливо ефективною і корисною є ця вправа при ознайомленні з програмними творами, коли учні бачать тільки назву твору і мають можливість пофантазувати на тему: **«Якби я був композитором, я б створив образ...».**

С.В. ГЛОВАЦЬКИЙ

Навчальні втрати: причини, наслідки й шляхи подолання

Чи цікавилися Ви темою навчальних втрат чи освітніх розривів? Адже, це: розриви в навчанні; недоотримані знання; прогалини в навчанні; освітні втрати; незавершене навчання.

Мистецтво є таким творчим предметом, який приносить багатьом учням задоволення, мистецтво лікує, знімає стрес, напруження. Але ж сьогодні ми маємо втратити в кількості годин, а наші учні мають втрати в тих випадках, коли вони недоотримують знання, коли тема

викладається стисло, коли практично на творчу роботу не залишається часу, а майстерність виконання творчих робіт з різних видів мистецтв «скомкується» і подається дуже стисло і поверхово.

Уперше серйозне занепокоєння, пов'язане з навчальними втратами, почали висловлювати після впровадження в більшості країн світу карантину через пандемію COVID-19. Згідно з даними ЮНЕСКО, на квітень 2020 року всі школи було закрито в **191** країні, де мешкає **90%** населення світу. Це стало неабияким викликом для освітніх систем.

Пригадаємо наші перші дні, тижні, коли ми переходили на дистанційне навчання. Для нас така форма навчання була не зручна, у нас не було відповідного напрацьованого навчального матеріалу, технічне забезпечення для такої форми навчання не було налагоджено, тощо.

Навчальні втрати: український контекст

В Україні втрати в навчанні учнівства пов'язані не лише з карантином 2020-21 років, а й із повномасштабною війною.

Починаючи від 24 лютого 2022 року чимало українських учнів не мають змоги *повернутися* до традиційного навчання в закладах освіти.

Так, станом на січень **2023** року з-поміж **12 926** закладів загальної середньої освіти лише в **3955** закладах діти навчалися очно, а в інших або дистанційно (**4363**), або за змішаною формою (**4608**).

Не мали доступ учні до освітнього процесу:

1. COVID-19: **50 %**;
2. Воєнний стан: **69%**

Не мали доступу до освітнього процесу у першу чергу учні, які:

- ⇔ Проживали на тимчасово окупованих територіях.
- ⇔ Проживали в зоні активних бойових дій.
- ⇔ Змушені змінити місце проживання (виїзд учнівства за кордон; переїзд у межах України).
- ⇔ Навчальні заклади, в яких навчалися діти, були зруйновані.

Отже, сумна статистика. Внаслідок повномасштабної війни Росії проти України близько **800 000** школярів змінили форму здобуття освіти з очної на дистанційну, Наприклад: (з 17 669 учнів у 2021 році, до 772 909- у 2022) та перейшли на сімейну (домашню) форму навчання - (з 4695 до 64 409 учнів відповідно).

Найбільше ці зміни стосуються Сходу й Півдня країни, звідки близько 30-40% учнів/учениць відповідно були змушені виїхати за кордон чи в інші регіони країни.

Нам необхідно, оцінити рівень і стан викладання мистецтва в період війни в наших закладах! Що втратилось? що змінилось?

Отже, Україна в умовах повномасштабного вторгнення. Що відбувалось?:

- зупинки освітнього процесу;
- відсутність освітнього процесу;
- освітній процес не відбувається належним чином, попри всі зусилля освітян.

А ще варто не забути про постковідні втрати, це:

- відсутність друкованих підручників;
- відсутність стійкого зв'язку чи техніки;
- дистанційне навчання;
- проблема відсутності світла.

Ключовими викликами освітнього процесу в умовах війни педагоги назвали:

- нестабільні умови навчання;
- обмеженість способів організації навчально-пізнавальної діяльності;
- зниження мотивації та нестабільний психоемоційний стан учнів / учениць та вчителів.

Які причини погіршення результативності навчання учнів

- Відсутність доступу учнів до освітнього процесу;
- Відсутність компенсації втрат навчального часу;
- Зниження мотивації учнів;
- Вагома частка компенсації втрат навчального часу за рахунок надсилання матеріалів і завдань учням на самостійне опрацювання;
- Невміння учнів самостійно вчитися;
- Нестабільний психоемоційний стан дітей.

Отже, до вашої уваги психолого-емоційний стан учнів

COVID: 19		Воєнний стан
13%	зріс рівень тривоги	25%
33%	почуваються більш втомленими	52%
22%	почуваються більш напружено	41%

30%	зниження мотивації	50%
-----	--------------------	-----

Як би не було важко, НУШ враховуватиме здібності, потреби та інтереси кожної дитини. Буде забезпечено **неупереджене та справедливе** ставлення до кожного учня.

Навчальні втрати можна визначити як будь-яку втрату знань, умінь, навичок та уповільнення або переривання академічного прогресу через паузу в навчанні конкретного учня.

Небезпека навчальних втрат і освітніх розривів полягає, зокрема, у тому, що їхні наслідки будуть проявлятися із часом і можуть впливати як на якість життя окремих особистостей, так і на розвиток суспільства загалом.

Освітні втрати, це: *навчальні втрати, виховні втрати, зниження темпу розвитку особистості.*

Втрати в освіті не варто ототожнювати лише з навчальними втратами.

У широкому сенсі освітні втрати означають втрату можливостей для всебічного розвитку учнів – *інтелектуального, соціального, емоційного, психологічного тощо.*

Чи є, на Вашу думку, навчальні втрати в учнівства Вашої школи?, а саме:

- розриви в навчанні;
- недоотримані знання;
- прогалини в навчанні;
- освітні втрати;
- незавершене навчання.

Такі проблеми необхідно визначити і працювати над їхнім подоланням.

СТРАТЕГІЯ ПОДОЛАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ВТРАТ.

Необхідно:

- ☞ Проведення діагностичного моніторингу навчальної успішності учнів **«на вході»**. Мета та завдання діагностичного моніторингу, це – виявлення освітніх втрат, надолуження, коригування.
- ☞ Визначення шляхів та інструментів навчально-виховного коригування (*Короткотривалі, довготривалі*).
- ☞ Визначення результатів діагностичного моніторингу «на вході», це створення стратегії ефективних технологій навчально-виховного коригування.
- ☞ Визначити точку відліку та обрати інструментарій вимірювання освітніх втрат.

- ✎ Провести моніторингові діагностичні дослідження щодо визначення навчальної успішності учнів/учениць **«на вході»**;
- ✎ Здійснити коригування навчальних програм та календарно-тематичних планів з урахуванням потреби в подоланні навчальних втрат і освітніх розривів;
- ✎ Вибудувати індивідуальні освітні траєкторії для кожного здобувача освіти, які мають навчальні прогалини;
- ✎ Провести моніторингові діагностичні дослідження щодо визначення навчальної успішності учнів/учениць **«на виході»**.

Вимірювання рівня навчальних втрат на різних рівнях освіти є першочерговим завданням, без виконання якого неможливо говорити про побудову стратегії подолання цих втрат.

Які шляхи подолання навчальних втрат

Серед заходів, які можна розглядати як потенційні для подолання навчальних втрат в Україні, є такі:

- ❖ другорічництво;
- ❖ навчання під час канікул;
- ❖ репетиторство за державний кошт;
- ❖ створення інтеграційних класів;
- ❖ перегляд та адаптація освітніх програм;
- ❖ розроблення додаткового контенту з ключових навчальних тем;
- ❖ розроблення додаткового якісного освітнього контенту, акцентованого на темах, що потребують надолуження;
- ❖ методична підготовка вчителів до роботи з учнями, які мають навчальні втрати;
- ❖ посилення шкільної автономії та взаємодії і співпраці (*колаборації*) вчительства.

Найголовнішим є стратегія подолання втрат, давайте визначимо для себе найголовніші моменти.

Шляхи подолання навчальних втрат, а саме:

1. Надання додаткових завдань для самостійного опрацювання;
2. Індивідуальні та групові консультації та/або навчання під час канікул;
3. Додатковий рік навчання;
4. Адаптація календарно-тематичного планування з певного навчального предмету (ущільнення, узагальнення, перерозподіл навчального часу для додаткового вивчення незасвоєних тем);

5. Адаптація навчальної програми (розроблення на рівні школи власної навчальної програми з перерозподілом часу та результатів навчання);
6. Застосування технології диференційованого навчання (створення різнорівневих класів або груп учнів у класі).

Переваги такому застосуванні, це:

- Мінімальне використання ресурсів;
- Безпосередня робота з вчителем. Досить висока ефективність. Якісний зворотний зв'язок;
- Можливість якісно опрацювати пропущений матеріал та компенсувати навчальні втрати;
- Можливість за короткий час компенсувати навчальні втрати у великої кількості учнів, охопити значну кількість результатів навчання;
- Можливо системно вибудувати процес навчання та врахувати всі виявлені навчальні втрати у великої кількості учнів;
- Можливість забезпечити різний ступінь педагогічної підтримки та адаптувати навчальну програму під освітні потреби окремих груп учнів.

Які можуть бути недоліки ?:

- ✚ Низька ефективність підходить здебільшого для учнів із сформованим умінням учитися;
- ✚ Ресурсозатратно. Відсутність коштів на додаткову оплату вчителям. Ризик професійного вигорання вчителів при перевантаженні;
- ✚ Збільшення часу здобуття загальної середньої освіти та додаткові державні витрати може викликати значний стрес та психологічний дискомфорт в учня. Ризик зниження мотивації в учня, пропуски занять;
- ✚ Ризик накопичення нових навчальних втрат через недостатньо якісне опрацювання нових тем (*через ущільнення навчального часу*);
- ✚ Ризик незбалансованого підходу, якщо педагогічні колективи не мають досвіду у розробленні власних навчальних програм. Порушення наступності з іншими освітніми рівнями та закладами освіти;
- ✚ Може викликати зниження мотивації учнів у «слабких» групах, розшарування учнівської спільноти та психологічний дискомфорт.

Щоб узагальнити результати роботи закладу по усуненню навчальних втрат і освітніх розривів, можливо здійснити:

- Провести моніторингові дослідження навчальної успішності учнів **«на виході»**;
- Визначити найбільш ефективні методи/технології подолання навчальних втрат;
- Здійснювати адаптивне гнучке планування, яке б передбачало перерозподіл навчального часу між темами, або розробляти власні навчальні програми, коригуючи зміст та результати навчання з урахуванням виявлених освітніх втрат, розробити завдання для різних рівнів складності для окремих учнів

Для компенсацій виховних та психологічних втрат потрібно:

- + на світоглядному, науково-теоретичному й виховному рівні здолати у молодого покоління відчуження від своїх національно-історичних коренів;
- + паралельно з навчанням передбачити емоційну підтримку;
- + надати психологічну підтримку учасникам освітнього процесу, яка сприятиме попередженню появи посттравматичного стресового розладу, тривожних розладів та депресій.

На платформі «Всеукраїнська школа онлайн!» є тести для діагностичних ситуацій «на вході» і «на виході». Провівши тестування, вчитель буде бачити ефективність проведеної роботи із надолуження навчальних втрат та зможе планувати свою роботу з класом надалі використовуючи... навчально-тренувальні тести, підсумкові тести.

Для розробки власного інструментарію потрібно:

- ❖ формувати завдання так, щоб одне завдання охоплювало конкретний результат навчання та стосувалося конкретної теми;
- ❖ при діагностуванні навчальних втрат некоректним буде використання комплексних інтегрованих завдань, які потребують використання різних компетентностей, оскільки буде складно визначити, через відсутність саме яких умінь завдання не виконане або виконане помилково;
- ❖ Може бути застосований один кейс (ситуація, текст, задача) і низка завдань до нього, спрямованих на діагностику окремих результатів.

Для швидкої обробки результатів краще застосовувати цифрові інструменти.

При проведенні діагностичної роботи бажано:

- ✓ перевірити роботи;
- ✓ надати зворотній зв'язок учням щодо їхніх результатів.

Діагностику динаміки результатів навчання учнів варто проводити тричі на рік: *на початку, в середині та наприкінці навчального року.*

Необхідно проводити ще такі шляхи подолання навчальних втрат мистецької галузі:

1. Консультації для учнів за окремим графіком.
2. Індивідуальні консультації для батьків.
3. Використовувати освітні Інтернет-ресурси.

Під час проведення уроків, це:

- ✓ Залучення технологій;
- ✓ Планування індивідуального підходу (*Враховуйте потреби кожного учня та його індивідуальні особливості*).
- ✓ Активна взаємодія під час уроків (*Створіть мотивуючу та стимулюючу атмосферу в класі. Залучайте їх до дискусій*).
- ✓ Засоби візуалізації (*Використовуйте наочні засоби, моделі, інтелект карти*).

Зміни в режимі навчання:

- ⇒ 40% педагогів не вносять змін до календарно-тематичного планування з урахуванням виявлення навчальних прогалин;
- ⇒ 33 % педагогів потребують психологічної підтримки;
- ⇒ 19% педагогів потребують методичної підтримки

Отже, підсумуємо, *навчальні втрати* - це відставання учнів у знаннях та навичках через тривалі перерви в навчанні або неефективне засвоєння матеріалу. Ця проблема стала особливо актуальною в контексті пандемії COVID-19 та військової агресії РФ на територію нашої держави, коли багато шкіл перейшли на дистанційне або змішане навчання і тривалі перерви у звичному навчальному процесі, що створили значні труднощі для учнів та вчителів.

Основні причини навчальних втрат:

1. ***Перерви в навчальному процесі.*** Тривалі перерви в навчанні (літні канікули, карантини, воєнна агресія РФ, вимушені зміни в розкладі) можуть призводити до того, що учні забувають раніше вивчений матеріал або втрачають мотивацію до навчання. Відсутність систематичного навчання призводить до значних прогалин у знаннях.
2. ***Перехід на дистанційне навчання.*** Соціально-економічна нерівність посилилася через дистанційне навчання, адже не всі

учні мали змогу використовувати необхідне обладнання або мати стабільний доступ до інтернету або технологій. Недостатній доступ до ресурсів (технічних, фінансових).

3. **Нерівний доступ до освітніх ресурсів.** Соціально-економічна нерівність *посилилася* через дистанційне навчання, адже не всі учні мали змогу використовувати необхідне обладнання або мати стабільний доступ до інтернету.
4. **Психологічні та соціальні фактори.** Стрес через пандемію, воєнну агресію, соціальну ізоляцію або проблеми в сім'ї можуть негативно вплинути на *концентрацію* та мотивацію до навчання. Це призвело до зниження їхньої уваги та здатності концентруватися на навчанні.
5. **Якість навчальних ресурсів і методів викладання.** Не всі вчителі були готові до нових умов. Відсутність адаптованих навчальних матеріалів і методик також могла вплинути на навчальні втрати.

Наслідки навчальних втрат

1. **Зниження академічних результатів.** Учні, які не змогли опанувати навчальний матеріал, часто показують гірші результати на екзаменах, контрольних та під час підсумкового оцінювання.
2. **Втрата мотивації до навчання.** Відчуття, що учень «відстав» від програми, може знижувати його бажання продовжувати навчання.
3. **Соціальна нерівність.** Навчальні втрати ще більше збільшують розрив між учнями з різних *соціально-економічних груп*, оскільки діти з менш забезпечених сімей часто мають менше можливостей компенсувати навчальні втрати.
4. **Довгострокові наслідки.** Недостатні знання можуть впливати на подальшу кар'єру учнів, їхнє професійне зростання та можливості в житті.

Шляхи подолання навчальних втрат

1. **Індивідуальний підхід до навчання.** Учні мають різні прогалини у знаннях, тому важливо застосовувати індивідуальні стратегії для кожного з них. Це може включати роботу з додатковими матеріалами або індивідуальні консультації з вчителями.
2. **Додаткові заняття та підтримка.** Репетиторство або додаткові уроки можуть допомогти учням швидше засвоїти матеріал. Це може включати як індивідуальні заняття, так і групові.

3. **Інтерактивні методи навчання.** Використання технологій, таких як освітні онлайн-платформи, інтерактивні додатки та відеоуроки, може допомогти учням відновити втрачені знання та підвищити інтерес до навчання. (*Наш відео-контент*)

4. **Підвищення кваліфікації вчителів.** Для ефективного подолання навчальних втрат вчителям потрібно постійно підвищувати свою кваліфікацію, особливо в контексті використання новітніх технологій у викладанні. Важливо забезпечити вчителів необхідними ресурсами і тренінгами для роботи в умовах дистанційного або змішаного навчання.

5. **Психологічна підтримка.** Надання учням і їхнім сім'ям психологічної допомоги, щоб подолати стрес та емоційні труднощі, пов'язані з навчальними втратами.

6. **Залучення технологій.** Використання онлайн-платформ, що дозволяють персоналізувати процес навчання, а також автоматично відслідковувати прогрес кожного учня.

7. **Активне залучення батьків.** Батьки відіграють ключову роль у підтримці навчання вдома. Спільні зусилля школи та батьків допоможуть забезпечити дитині відповідні умови для відновлення знань.

Співпраця між школою та батьками є важливим аспектом для підтримки учнів, особливо у випадках, коли навчальні втрати викликані домашніми проблемами або відсутністю належного контролю.

Узагальнення

Подолання навчальних втрат вимагає комплексного підходу та участі багатьох сторін: учителів, учнів, батьків, шкільної адміністрації та суспільства в цілому. Тісна співпраця між вчителями, учнями, батьками та адміністраціями навчальних закладів дозволить успішно подолати прогалини в знаннях і забезпечити рівний доступ до якісної освіти для всіх.

Отже, головне — це забезпечити доступ до якісної освіти для всіх учнів і створити умови для успішного відновлення їхніх знань.

ІЗ ДОСВІДУ РОБОТИ ВЧИТЕЛІВ МИСТЕЦТВА ПІЛОТНИХ ШІКІЛ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розробки уроків мистецтва

Ольга Іванівна Куликова,
учитель мистецтва Смілянського
навчально-виховного комплексу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3-колегіум»
Смілянської міської ради Черкаської області

Тема. Секрети галантного стилю

Мета: ознайомити учнів з основними характеристиками стилю рококо, його особливостями в архітектурі, живописі та музиці, розвивати вміння аналізувати твори мистецтва, виділяти характерні риси стилю, порівнювати різні види мистецтва епохи рококо, виховувати естетичний смак, інтерес до мистецтва минулих епох, повагу до культурної спадщини.

Тип уроку: комбінований

Перебіг уроку

І. Організаційний момент

Доброго дня діти, пропоную перш ніж ми почнемо утворити коло та пригадати, скільки нот у музиці. Після цього придумати слова-побажання, використовуючи назви нот, та привітатися одне з одним.

Слова-побажання можуть містити їх у своїй будові або починатися ними (фа – фантастичного настрою)

II. Актуалізація опорних знань (перевірка домашнього завдання)

- ⇒ Які стилі мистецтва ви вже знаєте?
- ⇒ Що вам відомо про стиль бароко?
- ⇒ Як ви розумієте поняття «вишуканість» і «витонченість» в мистецтві?
- ⇒ Чим мистецтво XVIII ст. може відрізнятися від мистецтва XVII ст.?
- ⇒ Виконайте вправу «Числова пряма стилів і напрямів»
<https://learningapps.org/display?v=p6vfbm83t25>

III. Повідомлення нового матеріалу.

Діти, сьогодні ми розглядаємо новий стиль мистецтва, для нотаток на цьому уроці використаємо інтелектуальну мапу (протягом заняття ви, як завжди формуватимете кожен свою мапу, а в кінці уроку для доповнення я покажу вам свою)

Цей стиль спочатку вживали у глузливому значенні – РОКОКО. Це слово було покручем термінів «рокайль» (витончений стиль оздоблення фонтанів за допомогою елементів, які скидалися на завиток мушлі) та «бароко».. Тепер через таке походження терміна можна припустити, що рококо – це спрощена і бурлескно-травестійна форма бароко, але в наші часи цей термін втратив презирливі натяки. Стиль рококо розвинувся з бароко і був своєрідною реакцією на нього. Художники, наприклад, працювали на тих самих замовників і відтворювали старі сюжети, але відійшли від надмірних помпезності та величі, притаманних бароко.

Стиль рококо зародився у Франції на початку XVIII століття і згодом поширився Європою. Стиль буквально втілював усю безтурботність придворного світського життя. Проте часи були зовсім не безтурботними, і життя селян під управлінням монархів було нелегким. Рококо ще називають стилем короля Людовіка XV та його фаворитки мадам де Помпадур. Король не цікавився політикою, він самоусунувся від управління, і, нудьгуючи, оточив себе придворними, які його розважали. Так, нескінченні бали, веселощі, вистави, прогулянки та насолоди стали щоденним життям та єдиним інтересом королівської знаті і самого короля. Справжній глянець XVIII століття.

Для порівняння зробимо аналіз двох картин Караваджо (представника раннього бароко) «Жертвоприношення Ісаака» <https://artsandculture.google.com/asset/sacrifice-of-isaac-0003/oAFtKcsJmDNpxA?ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22z%22%3A8.722760067939422%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A2.0735258130802063%2C%22height%22%3A1.2374999999999996%7D%7D> , яка зараз знаходиться в галереї Уффіці (Діти, нагадайте, чим славетне місто Флоренція в Італії і що значить слово «МЕЦЕНАТ») та картини Франсуа Буше «Викрадення Оретії Бореєм» <https://artsandculture.google.com/asset/boreas-abducting-oreithyia-0001/mQHBzdzNNEtggw?ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22z%22%3A8.799456579314906%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A3.576906080278349%2C%22height%22%3A1.2374999999999998%7D%7D>

Роздатковий матеріал для вклеювання в зошит

	Бароко	Рококо
	Караваджо (представника раннього бароко) «Жертвоприношення Ісаака»	Франсуа Буше «Викрадення Оретії Бореєм»
Кольори		
Герої		
Сюжет		
Настрій картини		
Які емоції викликає? Враження? Асоціації?		

	Бароко	Рококо
	Караваджо (представника раннього бароко) «Жертвоприношення Ісаака»	Франсуа Буше «Викрадення Оретії Бореєм»
Кольори	Глибокі, темні, драматичні	Пастельні, світлі

Герої	Скалічений	Пишнотілі, рожевощокі
Сюжет	Біблійний	міфологічний
Настрій картини	Біль	романтичні та грайливі сценки
Які емоції викликає? Враження? Асоціації?		

Настрій картини такий, як і епохи того часу, наче й не було важкого життя підданців поза межами розкішних королівських палаців. Саме так мислила французька придворна знать XVIII століття. Вони не бачили й не знали сільського або міського побуту, усе життя королівської знаті тривало у палацах і маєтках. І навіть коли художники змальовували сценки з пастушками і пастушками, це було тільки фантазуванням придворних про те, яким є сільське життя.

Адже меж своїх маєтків і палаців вони не покидали. Саме тому стиль рококо оселився та проявився саме у інтер'єрах.

Звернімося до матеріалів посібника («Мистецтво» (інтегрований курс), навчальний посібник інтегрованого курсу для 8 класу закладів загальної середньої освіти (авт. Олена Гайдамака, Наталія Лемешева)) ст 30, інтер'єр палацу Субіз, Париж та екстер'єр палацу Сан-Сусі, Потсдам

Діти, повторімо, чим відрізняється інтер'єр від екстер'єру.

- ✓ Чи маємо ми тут різкі лінії?
- ✓ Чим прикрашені стелі і стіни?
- ✓ На яку із кулінарних страв схожі ці кімнати? Схематично у зошиті зобразіть цю страву.
- ✓ Якими меблями прикрашені кімнати? Чим вони декоровані?
- ✓ Що вам подобається в екстер'єрі, а що – ні?

Крім меблів кімнати прикрашені і картинами. Теми їхніх творів мали зазвичай міфологічний сюжет та любовний.

Улюбленим художником фаворитки короля, маркізи де Помпадур, був Франсуа Буше. На його картинах - античні богині й німфи, які відпочивають на подушках-хмарах у оточені пишнотілих амурів. Амур - це античний бог кохання. Але у стилі рококо його зображали пустотливим малюком із луком та стрілами. Рожеві ідеальні тіла та “порцелянові личка” богинь і німф зовсім не схожі на реальні.

І французькій знаті це дуже подобалося, бо ж було дозволеним церквою образом оголених античних богинь. Такі картини ставили у своїх будуарах і спальнях в цей час з'являється ще одне поняття – «галантні сцени» – відпочинок аристократів на природі, де вони спілкуються та заграють одне з одним. Перегляньмо одну з таких картин Антуана Ватто «Любовна гамма»

<https://artsandculture.google.com/asset/the-scale-of-love-0001/HQH1ei2vW3f7HA?ms=%7B%22x%22%3A0.5%2C%22y%22%3A0.5%2C%22z%22%3A8.923724025745464%2C%22size%22%3A%7B%22width%22%3A2.2124900406199837%2C%22height%22%3A1.2375000000000005%7D%7D>

✓ Чи природні ці люди?

✓ Чи присутня тут театральність?

Художник знав, що місця справжнім романтичним почуттям і емоціям там не було. Його картини трохи меланхолійні, він наче натякав глядачеві що усе зображене - тільки гра у кохання.

Що за інструмент у чоловіка на картині? (лютня)

Саме лютня та клавесин стали «головними» інструментами галантного стилю у музиці.

Як бачимо, клавесин – це клавішний інструмент, а лютня - ...? (струнний)

Та спробуємо розпізнати на слух їх.

Лютня

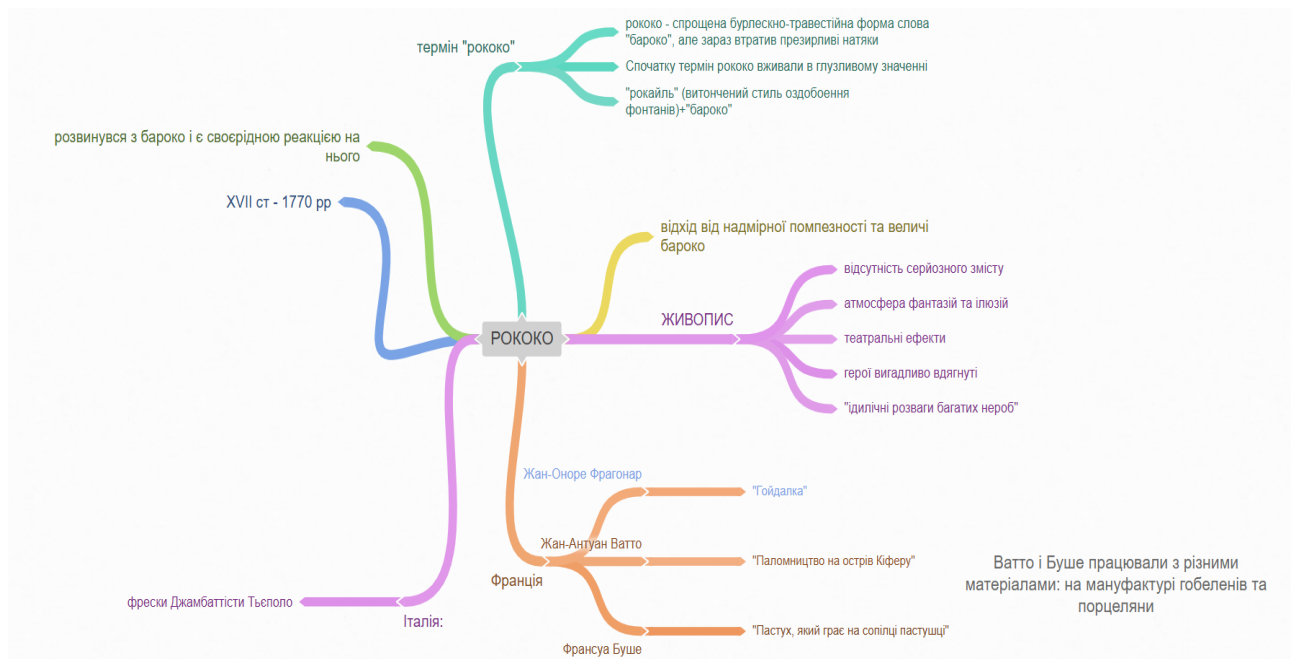
https://www.youtube.com/watch?v=pTBooio3h9U&list=RDQMW_p30OcRCS4&start_radio=1

Клавесин

<https://www.youtube.com/watch?v=jF7JaGuSKzI>

IV. Закріплення вивченого матеріалу

Проаналізуймо інтелектуальну карту. Що в ній є, чого не звучало на уроці, та чого не вистачає?

V. Підбиття підсумків уроку

Створіть сенкан «Рококо»

VI. Повідомлення завдання додому

Завдання додому:

ст. 33, рубрика «Твори на дозвіллі»

Виконати

тестування

<https://www.classtime.com/questions/question-sets/12b60582-75c2-4fa4-94f0-a74db72a0200>

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гайдамака О. В. Мистецтво : навч. посіб. для 8 кл. закл. заг. сер. Освіти. Київ : Генеза, 2024. 72 с. : іл.
2. Фартінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Харків : Віват, 2023. 576 с.
3. Рококо в різних видах мистецтва. URL: <https://lms.e-school.net.ua/asset-v1:UIED+Art-8th->.
4. Мистецтво і культура. URL <https://artsandculture.google.com/>

Ольга Іванівна Куликова,
учитель мистецтва Смілянського
навчально-виховного комплексу
«Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 3-колегіум»
Смілянської міської ради Черкаської області

**Тема. Музика класицизму. Музична творчість майстрів
віденської класичної школи – Й. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. ван
Бетховена. Героїка і патетика у класичному мистецтві.
Драматичне і героїчне в симфонії. Утвердження класичної
форми сонати, концерту, симфонії. Класичний склад
симфонічного оркестру. Сонатна форма. Сонатно-
симфонічний цикл.**

Мета уроку:

- ✎ *ознайомити* учнів з епохою класицизму в музиці, творчістю композиторів Віденської класичної школи (Гайдн, Моцарт, Бетховен);
- ✎ *розкрити* поняття героїки та патетики в музичному мистецтві;
- ✎ *дати* уявлення про класичні музичні жанри (симфонія, соната, концерт) та їх структуру (сонатна форма, сонатно-симфонічний цикл);
- ✎ *ознайомити* зі складом класичного симфонічного оркестру;
- ✎ *розвивати* навички активного слухання та аналізу музичних творів;
- ✎ *формувати* вміння визначати характер музики, розрізняти музичні форми та жанри;
- ✎ *розвивати* асоціативне мислення, музичну пам'ять, естетичний смак;
- ✎ *стимулювати* критичне мислення через порівняння та аналіз;
- ✎ *виховувати* повагу до світової музичної спадщини, інтерес до класичної музики;
- ✎ *формувати* ціннісне ставлення до мистецтва як засобу вираження людських почуттів та ідей; сприяти розумінню універсальності мови музики.

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. Організаційний момент

Привітання, перевірка готовності учнів до уроку.

Який ти сьогодні інструмент і чому?

II. Актуалізація опорних знань

Назвіть чотири прикметники, які б характеризували архітектуру класицизму.

Парк, створений на основі правильних геометричних форм називають...

Однією з пам'яток класицистичної архітектури є палац, який збудував Чарльз Камерон у Батурині. Для кого він був збудований?

Назвіть жанри живопису, які розквітли в епоху класицизму

III. Мотивація навчальної діяльності

Музика – це мова душі, яка не потребує перекладу, адже вона може розповідати історії, передавати найрізноманітніші почуття: радість, смуток, спокій, тривогу...

А чи може музика зображати боротьбу, подвиг, велич духу? Сьогодні ми поринемо в епоху, коли музика досягла неймовірної ясності, гармонії та сили вираження – епоху класицизму?

Проблемне питання: Як ви думаєте, якими засобами композитори можуть передати в музиці ідеї героїзму, драматизму, піднесених почуттів? (фіксація ідей на дошці, в зошиті).

IV. Повідомлення теми, мети та очікуваних результатів уроку (2 хв)

Сьогодні ми вивчаємо музику класицизму та дізнаємося про Віденську класичну школу, ознайомимось із творчістю Гайдна, Моцарта, Бетховена, зрозуміємо особливості класичних жанрів та форм, навчимося розпізнавати їх на слух та аналізувати.

V. Вивчення нового матеріалу.

1. Робота з підручником та візуалізація (оглядово) класицизму в музиці (ст. 42)

○

2.Робота з інтерактивним плакатом «Віденська класична школа» та ознайомлення з музичними композиціями:

Робота з картками (паралельно):

Й. Гайдн	В. Моцарт	Л. ван Бетховен
Який настрій створює музика	Опишіть характер теми (2-3 асоціації)	Завдяки чому з'являється відчуття драматизму і напруги?
Які групи інструментів звучать найяскравіше?		

Робота з підручником

Опрацюйте рубрику «Мистецька грамотність» та занотуйте класичні жанри та форми (ст 43) та схему сонатно-симфонічного циклу.

- ☞ **Симфонія** – Визначення (великий твір для симфонічного оркестру).
- ☞ **Соната** – Визначення (твір для одного або двох інструментів).
- ☞ **Концерт** – твір для соліста з оркестром).

I частина	II частина	III частина	IV частина
Швидко (сонатна форма) Енергійно, схвильовано	Лірично, світло, спокійно або сумно й зосереджено	Жваво (менуєт або скерцо) Танцювально	Швидко (сонатна форма) Енергійно, часто урочисто, святково

V. Закріплення вивченого матеріалу (5-7 хв)

• «Музична вікторина»:

Знайдіть на філворді 6 слів, які стосуються вивченої сьогодні

теми

П	В	Р	Ж	Р	Н	Е	В	О	Х	Т	Е	Б	Ь	Г	Р	С	Щ	Є	Ф
Н	Ч	Т	М	У	Т	Р	Е	Ц	Н	О	К	И	З	З	Ц	Х	Ї	Д	Ь
Ч	И	Ж	О	У	У	Н	П	Й	Л	Я	З	Ф	М	Б	І	І	Л	М	Є
Ь	Р	Е	Ц	Н	Р	О	Й	Н	В	М	Ь	А	С	Ю	О	Ч	Р	Х	Є
Й	О	А	А	Я	І	Я	У	З	Щ	О	М	Ф	Л	Й	В	Г	У	І	Щ
Л	А	Ь	Р	М	Ф	А	М	У	Е	Ц	И	Ю	О	М	К	М	Ч	Д	Г
Ю	Ш	Б	Т	В	Щ	Ю	Г	Х	У	Ф	Ф	Л	Ю	Н	Й	Р	Ц	Ь	Б
Б	Я	Ч	Д	Ю	У	Е	Н	О	В	С	Г	Д	Х	Д	Ф	С	У	Е	Ч
С	Е	Ю	Х	И	Є	П	С	Д	П	Ю	Ж	П	А	Г	Ж	Н	Н	Х	Ф
О	Є	Т	И	Є	Я	З	Я	А	Ц	Д	Щ	Є	К	Ш	О	Ь	К	Ж	Щ
Н	Ю	З	В	Н	Ю	Н	І	Я	І	Н	О	Ф	М	И	С	М	В	З	Х
А	П	Х	И	К	К	В	Ж	И	Х	І	Ш	Ф	М	В	Г	П	Ч	Ж	Н
Т	Ї	А	Б	С	С	Й	Г	Г	А	В	Ж	Г	М	У	А	Ч	Д	Х	В
А	Г	Щ	Ф	Ж	Ч	Ч	Й	І	Н	І	Н	К	Ц	Х	Й	О	В	І	У
Я	Б	І	Ж	С	Р	Г	Й	Ц	Е	Г	Й	З	Й	Щ	Д	У	Е	Щ	Х
О	У	У	Г	Ю	Ф	Я	Ь	П	К	П	Ю	Г	Е	З	Н	Д	Г	А	Є
Ц	К	Г	Г	Е	М	Р	Ц	Б	Ф	Т	Ч	А	Г	Я	Х	К	Ц	К	Ж
Ж	Ч	З	К	Ш	Ч	А	У	Й	У	Ь	Г	Х	М	І	Т	О	В	З	Ю
П	З	Ш	Ф	Ч	У	П	Р	С	Є	В	П	Н	Н	Щ	У	Е	В	Ж	Ц
М	Г	С	Т	Ь	Ч	М	Т	Ч	М	Д	Ш	Т	І	Ж	П	Ц	Ц	Ч	Ц

- 1) Назвіть трьох композиторів Віденської класичної школи.
- 2) Який композитор вважається «батьком симфонії»?
- 3) У творчості якого композитора яскраво виражені героїка та патетика?
- 4) Зі скількох частин зазвичай складається класична симфонія?
- 5) Які групи інструментів входять до складу класичного симфонічного оркестру?

Обговорення: Чим відрізняється музика Гайдна, Моцарта та Бетховена? Які емоції вона у вас викликала?

VI. Підсумок уроку

Рефлексія:

- Що нового ви сьогодні дізналися?
- Що вас найбільше вразило чи зацікавило?
- Чи змінилося ваше ставлення до класичної музики?

VII. Оцінювання

Коментування активності учнів на уроці, якості відповідей, участі в обговореннях та виконанні практичних завдань, взаємооцінювання.

VIII. Завдання додому

Виконати завдання 1, 2 на картках ([«Група результатів 3»](#))

Наталія Павлівна Затока,
учитель інтегрованого курсу
мистецтва та зарубіжної літератури
Черкаської гімназії №9 ім. О. М.
Луценка Черкаської міської ради
Черкаської області

Тема. Бароко: заглиблення в епоху музичної розкоші

Мета: формування ключових компетентностей:

- ✎ виховувати в учнів емоційно-ціннісне ставлення до мистецтва та дійсності, формувати систему мистецької грамотності, яка відображає видову, жанрову, стильову специфіку і взаємодію мистецтв; розвивати уміння сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ; стимулювати здатність учнів до художньо-творчого самовираження в мистецькій діяльності, до здійснення мистецької комунікації;
- ✎ ознайомити учнів етапами розвитку музики в епоху бароко, із музичними шедеврами цієї епохи, змалювати творчість яскравих представників; визначити роль і значення мистецтва бароко у формуванні нових художніх стилів, опанувати його художньо-образну мову; вчити характеризувати художньо-образний зміст мистецьких творів, виражати власне ставлення та формулювати власні враження, отримані під час спілкування з мистецтвом, використовуючи спеціальну мистецьку термінологію;
- ✎ розвивати емоційний інтелект, естетичний смак, критичне мислення та творчий потенціал; формувати потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті.
- ✎ виховувати бажання спілкуватись з мистецтвом.

Тип уроку: комбінований

Форми та методи роботи: психологічне налаштування, мистецький ребус, групова робота з використанням цифрових технологій та ШІ, асоціативне гроно, кола Вена, словесне малювання

за асоціаціями, робота за схемою, вправа «Скринька для музичних дорогоцінностей».

Міжпредметні зв'язки: історія, географія, музичне мистецтво, зарубіжна література.

Обладнання: мультимедійна презентація уроку, відеоматеріали про творчість композиторів; ілюстрації музичних інструментів, ноутбук, учнівські гаджети

Мистецькі твори: Пісня «Побачити бароко» музика Анни Олейнікової, слова Лариси Ратич; Токата і фуга ре мінор Й.С.Баха; А. Вівальді. Цикл «Пори року». Концерт «Весна»; презентації про композиторів бароко, Г.Ф. Гендель хор «Алілуя» з ораторії «Месія».

Хід уроку

1.Організаційний момент.

Емоційне налаштування

1.1.Вправа «Посмішка». У народі існує думка: якщо посміхнутися перехожому – він усміхнеться у відповідь. Якщо посміхнутися небу – розійдуться хмари і засвітить сонце. Якщо посміхнутися Всесвіту – трапиться щось казкове. Тож давайте посміхнемося один одному, щоб нас чекав успіх на уроці.(діти дарують усмішки один одному)

1.2.Щоб бути ще більш впевненими в собі, у своїх силах я пропоную невеличкий тренінг, повторюйте за мною:

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ

- ✓ Я творча особистість.
- ✓ Я активно працюватиму на уроці.
- ✓ У мене гарний настрій.
- ✓ Я впевнений у своїх силах

2.Мотивація навчальної діяльності.

Перегляд відеоролика «Побачити бароко». URL:

<https://www.youtube.com/watch?v=SJedABacXD8>

Сьогодні я запрошую вас в казкову подорож світом музичного бароко. Перш ніж ми вирушимо, пригадаймо, що нам відомо про стилі, що передували бароко.

3.Актуалізація опорних знань.

1. *Відгадай ребус (на екрані, або додаток 1 для роздруковування)*

Античність

a) назвіть ці стилі в порядку історичного розвитку

б) Про який стиль ми говорили на минулому уроці? (бароко)

в) Які жанри мистецтва ми розглядали? (архітектуру і живопис)

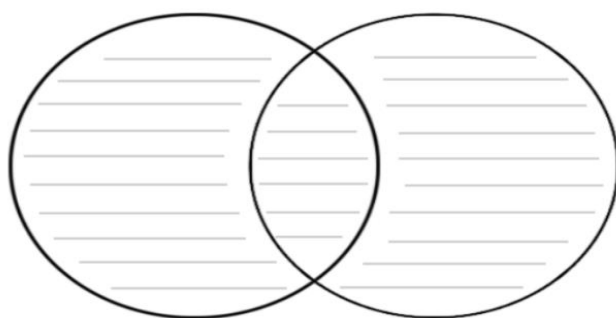
3.Знайди пару. Кожен раз, вивчаючи нову мистецьку епоху , ми говоримо про вплив певної філософії на формування того чи іншого стилю. Тож я пропоную вам знайти пару «стиль- філософсько-релігійна основа», використовуючи терміни з довідки (*вправу можна вивести на екран, чи роздрукувати картки*)

Довідка: християнство, теоцентризм, гуманізм, ман'єризм.

Стиль	Філософсько-релігійна основа
Античність	
Візантійський стиль	
Романський стиль	
Готика	
Ренесанс	
Бароко	

2) **Вправа «Кола Вена»** (групова робота, діти попередньо об'єднані в групи).

Із ознак, що на картках, оберіть ознаки притаманні архітектурі та живопису бароко, виокреміть спільні та відмінні риси (*групи отримують шаблони з колами та ознаки з таблички нижче на розрізних картках*).

архітектура	<i>спільне</i>	<i>живопис</i>
Просторовий розмахом, цілі архітектурні ансамблі та садово-паркові споруди	парадність, урочистість, пишність та видовищність	декоративно-театральні композиції
Плавність та складне поєднанням криволінійних форм Часто зустрічаються розгорнуті колонади, пілястри	складність композиції та яскравість кольорів	майстерна розробка колориту й ефектів освітлення
Багатством скульптурного декору (атланти. каріатиди. фантастичні істоти), численні орнаменти	динамічність і емоційна виразність	складні ракурси
Притаманні великомасштабні стелі, вкриті фресками	прагнення до синтезу мистецтв	підкреслена парадність
Куполи набувають складних форм, стають багатоярусними		

д) Перевірка домашнього завдання. Вправа «За лаштунками королівського балу»

Учні демонструють створені ескізи костюмів в стилі бароко та розповідають про елементи цих костюмів (на фоні звучить один з

найпопулярніших творів Й.-С. Баха - остання частина танцювальної сюїти №2 для струнного ансамблю і флейти «Жарт» (Скерцо).

<https://www.youtube.com/watch?v=9GTOaE96YMk>

4. Вивчення нового матеріалу з використанням мультимедійної презентації.

4.1. Підготовка до сприйняття нового теоретичного матеріалу.

Вчитель пропонує розглянути 4 картини (слайд2)

- Що їх об'єднує? (зображення муз. інструм, світські вечори)
- Зверніть увагу на рік написання картин? Яке це століття? (XVII)

- А який стиль панує в 17 столітті? (бароко)

4.2 Оголошення теми та мети уроку:

Сьогодні тема нашого уроку «**Бароко: занурення в епоху музичної розкоші**». Ми поговоримо про особливості розвитку музики цього періоду, дізнаємося про жанрове різноманіття та познайомимось з творчістю композиторів бароко, «коронуємо» музичні інструменти.

Епіграфом до нашої теми стане вірш Лариси Ратич
Краса дорогоцінна,
Мудрована і дивна,
Що пишна і парадна -
Яскравість кольорів.
Бароко ти, бароко, -
То музика висока,
Орнаменти і барви,
Прославлення майстрів.

Робота з епіграфом (розвиток літературознавчої компетенції)

1. Яке враження справляє на вас цей вірш?
2. Чи вдалося авторці передати атмосферу епохи бароко?
3. Які художні засоби вона використовує? (метафори, епітети, звертання)

У добу бароко поряд з іншими видами мистецтва бурхливо розвивалася музика. Звичайно постає питання: чим же музика бароко така особлива?

Для цього давайте згадаємо якою була музика раніше.

Оберіть відповідь.

1.Первісна доба	а)Музика як наука, поява першої консерваторії та поняття композитор
2.Антична музика (Давня Греція та Рим)	б)Примітивні звуки, шумові інструменти, ритуальна музика
3.Середньовіччя	в)Музика супроводжує релігійні свята та театральні видовища
4.Ренесанс	г)Духовна музика, канони Григоріанського співу

(Відповідь: 1б,2в,3г,4а)

4.3 Слово вчителя.

Вершиною розквіту *мистецтва імпровізації* вважають творчість Й.С.Баха та Г.Ф. Генделя.

Зміни торкнулися й уявлень про церковну музику. З допомогою неї композитори прагнули розкрити складність людських душевних переживань. З'явилися нові жанри вокальної музики: кантата й ораторія.

В інструментальній музиці теж зародилися нові жанри, наприклад, інструментальний концерт. Скрипка, клавесин, орган поступово перетворилися на сольні інструменти.

Композитори XVII-XVIII ст. зазвичай не лише писали музику, а й віртуозно грали на інструментах. Серед відомих творців барокової музики виділяють: Баха, Генделя, Вівальді, Монтеверді, Скарлатті, Люллі, Кореллі, Альбіноні, Перселла, Букстехуде.

Добу бароко в музиці умовно розділяють на три періоди:

- ∞ **Раннє бароко** - починається від появи жанру опери, поступовий перехід до тональної гармонії.
- ∞ **Зріле бароко** - розповсюдження нового стилю в музиці і розгалуження музичних жанрів.
- ∞ **Пізнє бароко** - остаточне утвердження тональної системи.

4.4.Робота за схемою

Розгляньте схему. Опираючись на неї, поясніть стильові особливості музичного мистецтва епохи бароко.

4.5 Знайомство з музичними інструментами епохи бароко *(виступи експертів-учнів, які завчасно підготували повідомлення)*

Експерт1. У культурі бароко з-поміж струнних музичних інструментів почала домінувати скрипка. Її дзвінкий і сильний «голос» порівняно з приглушеним звучанням популярної в попередні часи віоли зумовив її вихід на перший план у творчості й виконавстві

Скрипка мала широкі можливості для вираження людських емоцій. Розквіту скрипкової музики та виконавства сприяли італійські династії знаменитих скрипкових майстрів Андреа Амати, Джузеппе Гварнері, Дель Джезу та Антоніо Страдіварі. Секрети технології неперевершених за досконалістю інструментів ще й досі не розгадані. Хоча час від часу висувають різні версії: особлива деревина, її форма, обробка, лакування тощо.

У Північній Італії в рідному місті А.Страдіварі Кремоні, де він творив струнно-смичкові шедеври, відкрито музей скрипок. Тут не лише експонуються унікальні музичні інструменти, але й досліджуються секрети стародавніх скрипкових майстрів. А допомагає в цьому музейникам українська скрипалька Анастасія Петришак

Експерт2 . Орган називають королем музичних інструментів, бо він може звучати голосами інших інструментів, адже численні органні труби можуть створювати різноманітні тембри. Кількість труб сучасних органів досягає десятків тисяч. В усіх католицьких храмах були вбудовані органи. Їхнє урочисте й могутнє звучання посилювало емоції та відчуття вірян у величних і пишних барокових інтер'єрах. Найкращі музиканти світу служили церковними органістами. Мистецтво гри на органі потребує від виконавця складних технічних умінь, зокрема координації роботи рук і ніг. У західно-християнських храмах органи вбудовували у внутрішній простір, їхнє урочисте і могутнє звучання гармоніювало з архітектурою і внутрішнім оздобленням релігійних споруд

Токата і фуга ре мінор для органа Й.- С. Баха набула надзвичайного поширення, зокрема і в різному аранжуванні (для фортепіано, баяна, електрогітари, для струнного, естрадно-симфонічного і джазового оркестрів, навіть для хорового виконання *а капела*).

Слово вчителя :представлення інших музичних інструментів

Значного поширення набули клавесин, лютня, барокова гітара, колісна ліра, віола та інші інструменти.

Робота з ілюстрованим матеріалом (слайд 20)

- Розгляньте репродукції картин.
- Які музичні інструменти на них зображені?
- З'ясуйте, до якого типу інструментів вони відносяться?

4.5 Уславлені імена епохи бароко. (Групові роботи)

Завдання (з використанням цифрових технологій та штучного інтелекту)

а) Розгляньте зображення. Скориставшись додатком Google Об'єкти, дізнайтесь імена композиторів.

б) Проведіть дослідження «Творчість композитора...» за допомогою інструменту штучного інтелекту Microsoft Copilot <https://copilot.microsoft.com/>, або чату GPT <https://chatgpt.com/>, або <https://gemini.google.com/>

Представте ваші наробки.

План дослідження:

1.Відомості про композитора.

2.Його улюблений інструмент.

3.Найвідоміший музичний твір та його історія створення.

4.Аранжування твору(приклади в ютюб <https://www.youtube.com/>).

5.Використання творів в кіномистецтві.

(Учні самостійно в групах опрацьовують матеріал про творчість К. Монтеверді, Ж.Б. Люллі, А. Кореллі, Г. Персела, А. Вівальді, Г.Ф. Генделя) та представляють свої напрацювання. Вчитель доповнює та коригує, пропонує прослухати визначені музичні твори)

5. Музичне сприймання.

5.1 Вчитель (акцентує увагу на творчості визначених композиторів та пропонує до прослуховування музичні твори)

На своєму завершальному етапі музика бароко досягла високого розквіту. Особливий внесок у розвиток інструментального концерту і барокових сонат зробив Антоніо Вівальді.

Антоніо Вівальді

Італійський композитор, відомий як чудовий скрипаль-віртуоз. працював у жанрі «великого концерту». Концерти А. Вівальді складаються з трьох частин: перша і остання виконуються у швидкому темпі, а середня – в повільному. Цикл «Пори року» (1725 р.) – один із ранніх зразків програмної оркестрової музики. Чотири концерти цього циклу – «Весна», «Літо», «Осінь» і «Зима» – барвисто змальовують картини природи.

А. Вівальді «Весна» з циклу «Пори року»:

<https://www.youtube.com/watch?v=U6pywbwZ56E>

Георг Фрідріх Гендель - відомий композитор німецького походження доби пізнього бароко. Розвинув жанр ораторії, започаткував інструментальні концерти просто неба. Більшість ораторій Генделя створені за біблійними сюжетами, найвідоміші з них – «Ізраїль в Єгипті», «Месія», «Самсон». [Г.Ф. Гендель. «Алілуя» \(хор з ораторії «Месія»\) https://www.youtube.com/watch?v=n5pG6ve5HUI](https://www.youtube.com/watch?v=n5pG6ve5HUI)

Йоганн Себастьян Бах

Протягом життя Бах був найбільше відомий як першокласний органіст, викладач та композитор органної музики. Творча спадщина композитора охоплює понад тисячу вокально-драматичних та інструментальних композицій.

Поліфонічні твори: інвенції, "ДТК" (відеопрезентація Г.Винничук) <https://www.youtube.com/watch?v=sjehlIKVUoc>

Й.-С. Бах - Токката та фуга ре мінор, зіграні на скляній арфі від GlassDuo на «Festival di Santo Stefano» у Болоньї, Італія. GlassDuo створили винятковий музичний інструмент із набору виготовлених на замовлення фужерів. Результат — найбільша професійна #GlassHarp у світі. <https://www.youtube.com/watch?v=gDm4IphrlYg>

5.2 Вправа «Словесне малювання» (вправу застосовуємо до кожної прослуханої композиції).

Прослухавши музичний твір «Весна», скажіть, яку б картину ви намалювали.

- Яку б кольорову гаму ви використали б?
- Яке полотно взяли б: вертикальне чи горизонтальне?
- Подумайте, що ви намалювали б на передньому плані та задньому?
- Яке б використали освітлення?

Підсумок уроку. Рефлексія.

1. Музична скринька

Учням та ученицям пропонується наповнити свої музичні скриньки тим дорогоцінним, що вони взяли для себе на уроці. Але є три скриньки(вчитель розміщує зображення скриньки на дошці, а діти по черзі виходять і, написавши на стікерах, приклеюють свій «скарб» до скриньки)

3 скриньки «Музичні інструменти бароко» «Музичні генії бароко» «Досягнення бароко в музиці»

2. Рефлексія «Продовж думку»

Сьогодні на уроці ...

мене найбільше вразило...

Я запам'ятав/ла ...

Хотілося б ще ...

Домашнє завдання (на вибір):

1.Створити власний плей-лист під назвою «Музика бароко» на каналі YouTube або на сервісі Spotify <https://www.spotify.com/ua-uk/free/>

2. Намалювати пейзаж, нав'язаний циклом «Пори року» за допомогою сервісу <https://www.artbreeder.com/tools>

3.З допомогою інструментів ІІІ (наприклад, suno.com) спробуйте згенерувати музику в стилі бароко.

Ігор Михайлович Соколенко,
учитель мистецтва Золотоніської
спеціалізованої школи № 2
інформаційних технологій
Золотоніської міської ради
Черкаської області

Тема. Музика і театр епохи класицизму

Мета уроку: Формування ключових компетентностей:

- ✎ *Загальнокультурна компетентність:* розвиток естетичного смаку, інтересу до музики та театру класицизму, формування високих моральних якостей.
- ✎ *Інформаційна компетентність:* використання інтернет-ресурсів для перегляду відео фрагментів та прослуховування музичних творів.

✎ *Міжпредметні естетичні компетентності:* аналіз виразних засобів різних видів мистецтва, визначення спільних і відмінних рис, інтерпретація творів.

✎ *Предметні компетентності:* ознайомлення з характерними особливостями музики та театру епохи класицизму.

✎ Розвиток творчих здібностей, навичок осмисленого сприйняття мистецьких творів.

✎ Формування любові до музики та театру.

Тип уроку: Комбінований, з акцентом на поглиблення знань.

Оснащення уроку: Підручник, комп'ютер, синтезатор, альбом для малювання.

Методи та прийоми: Коментар учителя, бесіда, демонстрація, сприйняття мистецьких творів, аналіз, стимулювання активності учнів, педагогічне спостереження, індивідуальне консультування, порівняльний аналіз.

Форма організації: Групова творча робота.

Основні поняття: Віденська школа, струнний квартет, інструменти оркестру, оперний жанр, правила класицизму в театрі, головний конфлікт, драматургія Мольєра, італійський і французький театр.

Музичний супровід:

- К. В. Глюк – Опера «Орфей та Еврідіка» (соло флейти)
- В. А. Моцарт – Арія Фігаро з опери «Весілля Фігаро»
- Л. ван Бетховен – Соната № 23 (уривок із 1 частини)

Відеоматеріали:

- Мілош Форман – кінострічка «Амадей»
- Уривки з комедій Мольєра

Міжпредметні зв'язки: Література, музичне мистецтво, історія, образотворче мистецтво.

Хід уроку

1. Організація класу

Вхід під музику епохи класицизму, музичне вітання.

2. Мотивація навчальної діяльності

Учням пропонується перегляд відео фрагментів із зображенням відомих театрів під музику класицизму. Обговорення:

- Чи знайома вам ця музика?
- Хто може бути її автором?
- Як за стилем і звучанням можна визначити її

приналежність до класицизму?

3. Актуалізація знань

- Що означає поняття «класична музика»?
- Хто такі композитори-класики?

Як ви розумієте термін класицизм

4. Розкриття теми уроку

Наприкінці XVIII — на початку XIX ст. у культурному житті Європи відбулися суттєві зміни. На зміну стилю бароко і рококо прийшла епоха класицизму. Найхарактерніші риси цього періоду — прозорість і ясність, чітке членування музичної тканини на відносно короткі побудови, превалювання гомофонії (на відміну від барокової поліфонії). У творчості композиторів-класиків відбувається становлення класичного восьмитактового періоду, класичної гармонії, сонатної форми, жанрів симфонії, квартету, квінтету та інших, а також формується класичний склад симфонічного оркестру.

Центром становлення класичної музики стала віденська класична школа, завдяки чому в музикознавстві закріпився також термін «віденський класицизм». Видатним досягненням другої половини XVIII ст. є формування саме цієї школи. В цей період утвердився склад сучасного симфонічного оркестру, жанри симфонії, сонати, тріо, квартету та квінтету. В сонатному *allegro* зароджується, а пізніше, в творчості Бетховена, формується новий метод музичного мислення — симфонізм.

Найяскравішими представниками цього напрямку стали Йозеф Гайдн, Вольфганг Амадей Моцарт та Людвіг ван Бетховен. Західноєвропейське музикознавство до композиторів-класиків відносить також попередників віденської класичної школи — К. В. Глюка, К. Ф. Е. Баха, В. Ф. Баха. До епохи класицизму належать італійські композитори М. Клементі, Л. Боккеріні, Л. Керубіні, Д. Чімароза.

Представникам віденської класичної школи, і насамперед Гайдну, належить заслуга формування стійкого складу симфонічного оркестру. Колись композитори задовольнялися лише тими інструментами, які були доступні в певний момент. Поява стабільного складу оркестру стала яскравою ознакою класицизму, адже вона забезпечувала цільне й однорідне звучання всього колективу.

У музичному житті з'явилися перші публічні концерти, створювались музичні товариства та оркестри. При дворі значне місце посіла розважальна музика: касадії, дивертисменти, серенади. Модними стали музична освіта і любительське музикування. Завдяки

цьому був сформований один із важливих жанрів музичного класицизму — струнний квартет.

Суттєвого реформування в творчості В. А. Моцарта та К. Ф. Глюка зазнав оперний жанр, який долав закостенілу умовність аристократичної опери. Настала доба Просвітництва, доба великих видатних людей, що сприяло розвитку нових музичних напрямків та ідей.

5. Слухання та аналіз музичних творів:

Оперна музика

Опера в епоху класицизму зазнала значних змін. Композитори прагнули зробити її більш природною, драматичною та емоційно виразною.

Крістоф Вільгельм Глюк — представник німецького музичного класицизму, видатний оперний композитор і диригент, автор 107 опер. Він здійснив реформу опери, відмовившись від арій *da capo* та підсиливши роль оркестру, що дозволило тісніше пов'язати музику зі змістом твору.

Послухайте мелодію з опери К. В. Глюка «Орфей та Еврідіка».

Поділіться своїми враженнями від прослуханої музики.

Вольфганг Амадей Моцарт — ціла епоха в розвитку оперного мистецтва. Він є автором понад 600 творів, серед яких понад 50 симфоній та 40 інструментальних концертів. Однак опера посіла найважливіше місце в його творчості.

Найвідоміша опера Моцарта — «Весілля Фігаро», новаторством якої стало музичне окреслення персонажів і комічне протистояння у сюжеті.

Послухайте уривок з арії Фігаро. Дайте характеристику героя за музичним епізодом. Спробуйте відтворити образ Фігаро у вигляді шаржу.

Інструментальна музика

Франц Йозеф Гайдн — австрійський композитор, автор понад 1000 творів різних жанрів. Його симфонії та ораторії принесли йому світову славу. Гайдна по праву називають «батьком симфонії» (104 симфонії) та засновником жанру струнного квартету (83 квартети).

Людвіг ван Бетховен — німецький композитор, творчість якого стала підсумком епохи музичного класицизму. Він зумів зберегти основні риси стилю класицизму (монументальність, ясність, стрункість композиції) і водночас наповнити свою музику глибокою емоційністю, драматизмом та енергією.

Бетховен — новатор у фортепіанній музиці. Він віртуозно володів фортепіано, змусивши цей інструмент звучати як цілий оркестр. Його творчим дітищем стала фортепіанна соната.

Прослухайте уривок із 1-ї частини «Апасіонати» (сонати № 23). Розкажіть про свої враження від прослуханої музики.

6. Перегляд відео-уривку:

- Перегляньте уривок із кінофільму «Амадей» режисера Мілоша Формана, знятого за мотивами драми Пітера Шеффера.
- Спробуйте розпізнати музичні уривки, що звучать у фільмі, проаналізуйте акторську гру та костюми.
- Які твори інших видів мистецтва присутні у стрічці? Що вам про них відомо?

7. Театральне мистецтво

Класицизм досяг свого розквіту у французькій драматургії XVII ст. Театр посідав виняткове місце в естетиці цього напрямку, оскільки порушував глибокі моральні та історичні питання.

Основні риси класицистичного театру:

1. Категорія краси — краса існує об'єктивно, незалежно від людини.
1. Пріоритет розуму — розум вважався головним критерієм художньої правди та прекрасного.
2. Чіткий поділ героїв — на позитивних і негативних.
3. Підкреслення в героїв однієї риси характеру (честь, хоробрість, жадібність тощо).
4. Правило трьох єдностей — дія, час, місце. Події у п'єсі мали відбуватися протягом одного дня, в одному місці.

Жанри класицистичного театру:

- Трагедія — герої «високого» стану (королі, вельможі, герої), сюжети з античності або біблійної історії.
- Комедія — герої «низького» стану (городяни, селяни, слуги), сюжети з повсякденного життя.

Мова також відповідала жанру:

- Високі жанри (трагедія) — урочиста, величава мова.
- Низькі жанри (комедія) — розмовний стиль.

Головний конфлікт у класицистичних п'єсах — між пристрастю і здоровим глуздом. Класицисти прагнули показати, що людина повинна керуватися розумом, а не емоціями.

Видатні драматурги епохи класицизму:

- П'єр Корнель, Жан Расін, Жан-Батіст Мольєр.
- Жан-Батіст Поклен (Мольєр) — засновник європейської класичної комедії, реформатор сценічного мистецтва. Він створив жанр соціально-побутової комедії, спираючись на традиції народного театру та досягнення класицизму. Французькі драматурги втілили на сцені ідеали абсолютизму. Їхні герої підпорядковували почуття інтересам держави та боролися за честь і славу.

Комедія моралі:

- Найвідоміші твори П'єра де Бомарше:
- «Севільський цирульник»
- «Одруження Фігаро»

Розвиток класицистичної комедії в інших країнах:

- Італія (Венеція) — Карло Гольдоні, Карло Гоцці.
- Англія — у добу класицизму зароджується жанр драми.
- Віртуальна подорож:
- Перейдіть до театру Мольєра через інтернет та перегляньте уривок з його комедії.
- Поділіться своїми враженнями від перегляду

7. Підсумок уроку, рефлексія:

- Назвіть композиторів епохи класицизму, здобутки яких належать до «віденської класичної школи».
- Які музичні жанри були сформовані в цей період?
- Які музичні твори стилю класицизму вас найбільше вразили?
- Розкажіть про правила класицизму в театральному мистецтві.
- Назвіть видатних драматургів доби класицизму.

8. Домашнє завдання:

Оберіть один із варіантів і виконайте завдання вдома:

1. Розробіть колективний проєкт з теми «Шедеври стилю класицизм».
2. Підготуйте афішу театального спектаклю, поставленого за мотивами драматичних творів стилю класицизм.
3. Створіть збірку музичних творів під назвою «Шедеври класицизму», записавши на диск музику, яка вам найбільше сподобалася.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція Нової української школи. URL: <http://mon.gov.ua/konczepczyia.pdf>)
2. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> ;
3. Типові освітні програми «Мистецтво» для 1-4 класи, 5-9, 10-11 класи. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi>; <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli> ;
4. Модельні навчальні програми. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovdzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku> ;
5. Модельні навчальні програми «Мистецтво». URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchalni-prohramy/mystets-ka-osvitnia-haluz/> ;
6. Державні стандарти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>);
7. Оновлені програми для основної школи освітньої галузі «Мистецтво» (<https://artmon59-new.ed-era.com/>);
8. Програма «Мистецтво» профільний рівень та рівень стандарту. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>);
9. Нова українська школа: організація дистанційного і змішаного навчання у початковій школі: навчально-методичний посібник URL: <https://lib.imzo.gov.ua/navchalno-metodichn-posbniki/dlya-pedagogchnikh-pratsvnikv/navchalno-metodichniy-posbnik-nova-ukrainska-shkola-organizatsiya-dyalnost-uchnv-pochatkovikh-klasv-zakladv-zagalno-seredno-osviti-avt-krik-m-yu-danilova-l-/>;
10. Нова українська школа: інноваційна система оцінювання результатів навчання учнів початкової школи: навчально-методичний посібник https://lib.imzo.gov.ua/navchalno-metodichn-posbniki/dlya-pedagogchnikh-pratsvnikv/navchalno-metodichniy-posbnik-nova-ukrainska-shkola-nnovatsyna-sistema-otsnyuvannya-rezultatv-navchannya-uchnv-pochatkovo-shkoli-avt-onoprko-o-v_1/;
11. Платформа «Нова українська школа». URL: www.nus.inf.ua;
12. Платформа «Весосвіта». URL: <https://vseosvita.ua/>;
13. Програма «Мистецтво»: профільний рівень та рівень стандарту URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv> ;
14. Дорожня карта вчителя мистецької галузі: інструментарій оцінювання для 8-11 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <https://vseosvita.ua/library/dorozhnya-karta-vchytelia-mystetskoi-haluzi-instrumentarii-otsiniuvannia-dlia-5-ta-6-11-klasiv-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity-645857.html>
15. Кондратова Л. Г Мистецтво. Повторне видання. 8 клас. Тернопіль: вид.-во « Богдан», 2021.288с.